

Rets- medicinske puslespil

Bioanalytikere er vigtige brikker, når de retsmedicinske undersøgelser skal udføres på Retsmedicinsk Institut i København. // side 08

Fra fedt til lægemiddel

Kan kasseret fedtsugningsfedt blive stamcellebaseret lægemiddel i fremtiden?

// side 27

Fleksibilitet som lokkemad

Afdelinger rusker op i rulleplaner og tilbyder ansatte mere fleksibel arbejdstid.

// side 14

pka

Sammen giver
vi mere tilbage

Få mere ud af
den høje rente på
pka.dk/sparop

Få 8 % i rente på al opsparing

I 2024 får du 8 % i rente på din pensionsopsparing hos PKA. Det er den højeste rente siden 2007. Hvis du vil have mest muligt ud af den høje rente, så lav en ekstra indbetaling. Jo tidligere du indbetaler, jo mere får du ud af dine penge.

Se, hvad du får ud af en ekstra indbetaling på pka.dk/sparop

Dine fordele i PKA

- ✓ 8 % i rente i 2024 på al opsparing
- ✓ Lave omkostninger – det giver dig mere i pension
- ✓ Mulighed for fradrag, så du betaler mindre i skat

MARTS 2024

06 dbio noter

08 "Mediesagerne kan bestå af ni sæt vatpinde for mig."

Kom med bag kulissen på Retsmedicinsk Institut i København, hvor bioanalytikere er med til at udføre retsmedicinske undersøgelser.

Fleksibelt arbejdsliv

14 Her bestemmer medarbejderne (næsten) selv, hvornår de møder ind

Afdeling i Gødstrup har erstattet faste rulleplaner med individuelle arbejdsplaner.

17 Døgnbemandet afdeling indfører fire-dages arbejdsuge

Afdeling har som en af de første i sundhedsvæsenet taget springet. "Ting behøver måske ikke at være, som det altid har været de sidste 50 år".

18 Få støtte til at styrke fleksibilitet, samarbejde og trivsel

19 Indlæggelserne er styrtdykket her - og det er sket med hjælp fra bioanalytikere

Bioanalytikere har været tætte sparringspartnere i succesfuldt fynsk projekt.

22 Min vej i faget

Serie med karriereportrætter..

24 OK24

Få overblikket over resultaterne af overenskomstforhandlingerne.

27 Fagligt: Fra skraldespandsfedt til lægemiddel

30 Det forsker de i

Brug af transkriptomanalyse ved medicinsk epilepsiudredning.

32 Petriskålen

34 En grøn idé

35 Spørg dbio

dbio nr. 02
22. marts 2024
Udgiver:
Danske Bioanalytikere,
Peter Bangs Vej 7A, 3,
2000 Frederiksberg
Tlf.: 4422 3246
e-mail: bladet@dbio.dk

REDAKTION
Anne Sophie Flach,
ansvarshavende redaktør
tlf. 3179 8232
asf@dbio.dk

STILLINGSANNONCER
Minella Veggerby Fitzsimons,
annoncer@dbio.dk
tlf. 4422 3253

FORSIDE
Jeppe Bøje Nielsen

TEKSTSIDEANNONCER
Dansk Mediaforsyning
tlf. 70 22 40 88
dbiotekst@dmfnet.dk

DESIGN, PRODUKTION OG TRYK
OTW A/S
Trykt på Miljøpapir

OPLAG 6.800
Udkommer 8 gange årligt

Tilsluttet Dansk Fagpresse
forening og Fagpressens
Medie Kontrol.

Artikler i "danske bioana-
lytikere" dækker ikke
nødvendigtvis redaktionens/
Danske Bioanalytikeres
synspunkter. Eftertryk kun
tilladt med kildeangivelse, dog
ikke i erhvervs-mæssig
sammenhæng.

AFLEVERINGSFRISTER
Sidste frist for aflevering
af redaktionelt stof og
annoncer er klokken
12.00 på dagen for
deadline. Denne frist
kan ikke overskrides.

Nr. 03 udkommer
10.maj 2024
frist 8.april 2024

Nr. 04 udkommer
14.juni 2024
frist 7.maj 2024

Et vildt digebrud for en sejlivet dbio-dagsorden!

Omsider! Nu rykker fleksibiliteten ind i den offentlige sektor, ind i selveste sundhedssektoren, hvor skæve arbejdstider og rigide rulleplaner ellers ofte sætter sit trælse præg på arbejdsmiljøet og den enkelte medarbejders familie- og fritidsliv. Nu får også I mulighed for at opspare overarbejde, merarbejde og den 6. ferieuge for at kunne holde fri i en længere periode. Ligesom det gælder på mange områder på det private arbejdsmarked.

Med aftalen for OK24 er dbio nemlig kommet igennem med et krav, som vi gennem en hel række overenskomstforhandlinger – ihærdigt! - har kæmpet for under bl.a. overskriften “timebank” eller “fritvalgsordning”. Altså muligheden for at give bioanalytikerne større indflydelse på tilrettelæggelsen af deres arbejdsliv. Det er noget, som I ved kravindsamlingerne gennem årene har efterspurgt.

At fleksibilitet og indflydelse på sit arbejdsliv giver større trivsel og mindre sygefravær, er en sammenhæng, som flere undersøgelser har fastslået. Det er også en erfaring, de genkender på Blodprøver og Biokemi på Regionshospitalet i Gødstrup. I artiklen her i dette nummer af fagbladet kan I læse om afdelingens rent ud sagt revolutionære model for at lade medarbejderne selv bestemme, hvornår de vil arbejde. Resultatet er, at der pt. ingen ubesatte stillinger er. I et speciale, som mange ellers forlader netop på grund af det vanvittige krydspres fra en stor vagtbyrde og mange vakante stillinger. Den onde spiral.

Jeg kan ikke lægge skjul på, at jeg betragter det her som noget af et digebrud for en sejlivet dbio-dagsorden. Og det er faktisk ret vildt, at det er nu, at det er lykkedes at komme i gennem med det. Flexibilitet til de ansatte er som bekendt langt fra arbejdsgiversidens favoritdisciplin; hellere mere af den slags til dem selv, mener de jo.

Men vi er da heller ikke i mål endnu. Nu skal alt det praktiske forhandles på plads, ligesom nyt OK-projekt skal beskrive og analysere forskellige former for lokale og regionale modeller. Og så skal ordningen frem mod OK i 2026 løbende drøftes for at finde frem til måder, hvorpå aftalen evt. kan justeres og udvides og munde ud i en egentlig fritvalgsordning.

Men der er hul igennem, og jeg håber, at I kan bruge aftalen til at få ønskerne for jeres arbejds- og privatliv til at hænge bedre sammen.

“

Der er hul igennem, og jeg håber, at I kan bruge aftalen til at få ønskerne for jeres arbejds- og privatliv til at hænge bedre sammen.

Af Martina Jürs, formand i Danske Bioanalytikere

FOTO / LISBETH HOLTEN

Når du finder den rigtige, er du ikke i tvivl

Er du i tvivl om du har den rigtige bank? Det er vores kunder ikke. For tredje år i træk vinder Lån & Spar prisen for at have de mest loyale bankkunder i Danmark. Faktisk ville 86 pct. af vores kunder genvælge Lån & Spar, hvis de skulle vælge bank i dag. Det viser en uafhængig undersøgelse fra konsulenthuset Loyalty Group.

Er du medlem af Danske Bioanalytikere – men ikke kunde i Lån & Spar?

I så fald går du glip af en række fordele, du som medlem har adgang til. Som MedlemsKunde får du Danmarks højeste rente på din lønkonto, og du får en rådgiver med ekspertise i de forhold, der gælder for netop medlemmer af Danske Bioanalytikere. Hvorfor får du disse fordele? Fordi Danske Bioanalytikere er medejer af Lån & Spar og ønsker at give sine medlemmer de bedst mulige vilkår – også i banken.

Udnyt de fordele, der følger med dit medlemskab af Danske Bioanalytikere – bliv MedlemsKunde i dag.

Gå ind på lsb.dk/dbio eller ring 3378 1918

Kilde: Loyalty Groups
Brancheindex Bank 2023

Lån & Spar

MAKS.

80 procent af den mad, amerikanerne sætter til livs, består nu af ultraforarbejdede fødevarer, og det er som bekendt rigtig slemt for folkesundheden. Fordi det medfører et løbsk blodsukker, en træg fordøjelse, en smadret mæthedsfornemmelse og afhængighed. Al den biologiske mekanik, der gør os fede og syge. Anne Tjørneland, seniorforsker i Kræftens Bekæmpelse, kommenterer i Dagens Medicin på en ny undersøgelse af tingenes beklagelige tilstand og forudser, at den globale kamp mod fødevareregiganternes lumske tricks vil intensiveres i fremtiden.

Hun fortæller, at hun selv undgår stærkt forarbejdede produkter og trækker grænsen, hvis der er mere end fem komponenter på ingredienslisten. Og især hvis sukker er blandt de første tre.

Hvorfor mangler tykke hovedet?

Overvægt er åbenbart så tabuiseret, at medierne typisk bringer arkivfotos af tykke mennesker med hovedet skåret af (eller bagfra og i stramtsiddende påklædning, kan det tilføjes, red.). Signild Vallgård, den kendte professor emerita fra Institut for Folkesundhedsvidenskab, har i den forbindelse trang til at smælde mod netmediet Sundhedsmonitor for redaktionens tankeløse hovedløshed. I et indlæg på samme platform beklager hun, hvordan mediet for nylig illustrerede en artikel om Nationalt Center for Overvægt med et billede, "hvor det mest synlige er en tyk mand uden hoved. I baggrunden ses en slank kvinde med hoved".

Hun opfordrer medierne til – i betragtning af at svær overvægt er en kronisk sygdom – at fremstille denne stigmatiserede og voksende samfundsgruppe med større accept. Ja, at være med til at fremme et mere positivt billede af "smilende, runde mennesker i smukt tøj". Og med hovedet på rette sted.

PASSIV MOBILTELEFONI – EJ, HVOR KLAMT!

Om ti år bliver det lige så upopulært at gå med en telefon, som det er at ryge en cigaret i dag.

Peter Mygind, skuespiller, Score-Kaj og tv-vært. I Stafetten med Clement Kjersgaard på P1 den 11. februar.

“MUSIK ER JO MORSEKODE PÅ CELLENIVEAU”

Det er Jada, sanger og sangskriver, der er ophav til – eller i alt fald videregiver – ovenstående fine betragtning. Og udforskningen af, hvad musik og musikudøvelse betyder for sundhed og trivsel, høstede endnu et resultat for nylig. Et studie fra universitetet i Exeter påviser, at det kan have en forsinkende effekt på udviklingen af demens, hvis man har spillet et instrument – helst helt tilbage fra barndommen. Og allerhelst klaver.

Kristeligt Dagblad har fået Niels Chr. Hansen, musikpsykolog fra Aarhus Universitet, til at forholde sig til resultatet. Han beskriver studiet som overbevisende med sine 1.000 deltagere. Der er flere grunde til, at musikudøvelse kan være godt for hjernen. Det handler om koblingerne mellem motorik, lyd, følelser og hukommelse – specielt hvis man læser noder. At lytte til musik har også en effekt, men den er ifølge undersøgelsen på ingen måde så markant, som hvis man selv får tonerne til at klinge.

Størst risiko for depression med populær prævention

Det er en allerede kendt bivirkning, at hormonspiraler kan udløse depression. Nu har forskere fra Kræftens Bekæmpelse, Københavns Universitet og Nordsjællands Hospital undersøgt tre forskellige hormonspiraler ud fra data fra 46.500 kvinder i alderen 15-35 år. Det skriver Jyllands-Posten. Studiet kom frem til, at hvis man følger 1.000 kvinder, det første år de anvender spiralen, kan man forvente 20 flere tilfælde af depression blandt dem, der anvender den mest populære spiral – med den højeste dosis hormon – nemlig Mirena. En af de ledende forskere i studiet påpeger, at det tidligere er påvist, at det især er helt unge kvinder, der er i farezonen med hensyn til depression. Denne gruppe kvinder bør derfor i særlig grad oplyses om risikoen ved valg af prævention.

Der blev ifølge avisen solgt 64.000 hormonspiraler på danske apoteker i 2022.

Pisk ... og lidt gulerodskage

Vi knokler, ifølge flere ledende socialdemokrater, alt for lidt. For at rette en smule op på dovenskaben vedtog et flertal i Folketinget sidste år at afskaffe store bededag som national fridag. Der kommer dog en lille trøstpræmie til alle lønmodtagere, nemlig en udbetaling på 0,45 procent af årslønnen.

For bioanalytikere ansat i regionerne kommer udbetalingen månedligt. For ansatte på statens område sker det to gange årligt. Mens arbejdsgiverne på det private arbejdsmarked selv kan bestemme, om summen udbetales månedligt eller sammen med ferietillægget i maj og august.

FORVENTET FØDSELSBOOM I DRAGEÅRET 2024

Der kommer forventeligt et kraftigt tryk på fertilitetsklinikker og fødeafdelinger i hele den kinesisk dominerede del af verden i år. Den 10. februar gik den kinesiske kalender ind i dragens år, og det skulle ifølge traditionen være et særdeles lykkebringende år at komme til verden i. Mange familier vil derfor gøre en hel del for, at afkommet fødes inden for de kommende 12 måneder, rapporterer Jyllands-Postens Asien-korrespondent; det er især i øststaten Singapore, hvor 70 procent af befolkningen er etniske kinesere, en mærkbar tendens. Dragen er det eneste fabeldyr i den kinesiske kalender og symboliserer i modsætning til de øvrige – fx grisen, aben og hanen – held, intelligens, magt, lederskab, rigdom og succes. Fødselsåret kan derfor være udslagsgivende på et CV. Ser man på fødselsraterne i de to tidligere drageår – 2012 og 2000 – tegnede de sig i Singapore for flere hundrede flere fødsler pr. måned end i de foregående og efterfølgende år.

ID

Rikke Rune Larsen

41 år

Uddannet bioanalytiker i 2007

Har været ansat ved Retsmedicinsk Institut siden 2017

ID

Nadja Beekhuijzen

37 år

Uddannet bioanalytiker i 2010

Har været ansat ved Retsmedicinsk Institut siden 2016

62-93814-21
my

"MEDIE SAGERNE KAN BESTÅ AF NI SÆT VATPINDE FOR MIG"

Ligsyn og obduktioner. DNA-spor fra gerningssteder. Undersøgelser af ofre og mistænkte i volds- og voldtægtssager. Bioanalytikerne Rikke Rune Larsen og Nadja Beekhuijzen arbejder på Retsmedicinsk Institut i København, hvor de er med til at udføre retsmedicinske undersøgelser for politiet, retsvæsenet og andre myndigheder i Danmark, Grønland og på Færøerne.

62-93814-22

R

ikke Rune Larsen slukker lyset. Lokalet er nu bælgravende mørkt. Pludselig flimrer et lys fra en Lumatec 400.

“Det afgiver fluorescerende lys,” forklarer

Rikke Rune Larsen, der lader lyskeglen glide hen over et par jeans, der ellers har ligget i mørket. En hvidlig streg lyser ganske svagt op et stykke nede på bukserne.

“Det kan være sæd, det her,” konstaterer Rikke Rune Larsen.

“Det kræver erfaring at identificere, for vaskepulver kan faktisk også lyse op. Og hvide tøjfibre, kemiske pletter og andre plamager,” pointerer Rikke Rune Larsen, der hiver i sin Lumatec, som hun kalder “uhandy”, fordi man ikke kan tage billeder, samtidig med at man skal få lygten til at oplyse de tekstiler, man undersøger som bioanalytiker.

“Heldigvis bliver den her fætter snart erstattet af en nyere model, der mere ligner en lille lygte. Det er klart en lidt federe gadget, kan man vist godt sige. I modsætning til hvad man måske kunne tro, så er der nemlig ikke særlig meget CSI over mit arbejde. Men altså, den her nye lygte, den kan godt løfte afdelingen en anelse ind i CSI-kategorien,” siger Rikke Rune Larsen.

Vi er på besøg hos bioanalytikerne Rikke Rune Larsen og Nadja Beekhuijzen, der begge arbejder på Retsmedicinsk Institut i København, der udfører retsmedicinske undersøgelser for politiet, retsvæsenet og andre myndigheder i Danmark, Grønland og på Færøerne. Det kan for eksempel være ligsyn og obduktioner. Det kan være undersøgelser af ofre og mistænkte i volds- og voldtægtssager samt faderskabssager. Og det kan være DNA-spor fra gerningssteder eller knoglefund.

Råderum og respekt

Et kæmpe puslespil. Sådan beskriver Rikke Rune Larsen og Nadja Beekhuijzen det arbejde, der bliver udført på Retsmedicinsk Institut. 280 ansatte, heraf ti bioanalytikere, arbejder alle mod samme mål, men har hver deres lille brik. Nadja Beekhuijzens brik befinder sig på histologilaboratoriet på Retspatologisk Afdeling. Her er hun fortrinsvis med til obduktioner, hvor hun undersøger væv, der er fjernet fra afdøde. Rikke Rune Larsen er på Retsgenetisk Afdeling, hvor hun undersøger biologiske spor, som politiet finder på et gerningssted i forbindelse med en straffesag. Det kan være blod, sæd, hår eller spyt – alt, der kan give et DNA-spor.

“Noget af det, jeg sætter mest pris på ved mit arbejde, er faktisk, at det fortsat er meget manuelt. Ja, vi har maskiner, der kan hjælpe. Men en del af tiden er det meget hands-on og meget varieret. Her er der ikke tale om den samme procedure og den samme prøve 500 gange i streg.”

Nadja Beekhuijzen

1

De kan i teorien godt arbejde på samme sag, men i langt de fleste tilfælde beskæftiger de sig med forskellige sager og har forskellige roller. Fælles for begge er dog, at de oplever stort råderum og stor respekt omkring deres faglighed som bioanalytikere.

“Hver morgen kommer politiet med en kasse med effekter, hvor de beskriver, hvilke undersøgelser de vil have foretaget. Jeg har efterhånden en del erfaring, så jeg kan godt se, at ja, de har krydset af i den her boks på rekvisitionslisten, men måske mente de dét her i stedet,” forklarer Rikke Rune Larsen, der bruger en del tid på at læse de medfølgende beskrivelser, der kommer fra politiet.

“Det leder os på rette spor, og indimellem siger min erfaring mig så, at der også er andre undersøgelser, de mente. Den erfaring bliver der heldigvis lyttet til,” konstaterer Rikke Rune Larsen.

Nadja Beekhuijzen er helt enig. Hun tilpasser sine analyser til, hvad der bliver bedt om, men sommetider kan hun også regne ud, hvad obducenterne, altså lægerne, vil have. >

1. Normalt arbejder Nadja Beekhuijzen på en anden etage end sin kollega Rikke Rune Larsen. I dag sniger hun sig med, hjælper til, og er åbenlyst begejstret for sin indsigt i sin kollegas arbejde.

2. I forhuset på Retsmedicinsk Institut foretages der 1.200 retslægelige obduktioner om året.

3. Retsmedicinsk Institut undersøger 33.000 effekter om året. Det her er ikke rigtige effekter fra reelle sager, men konstruerede spor, altså f.eks. et par ‘øve-jeans’.

4. Nadja Beekhuijzen skærer tynde skiver af en vævsprøve, der i forvejen er støbt i paraffin. “Den her maskine hedder en mikrotom. Den skærer i vævsprøver og fungerer, populært sagt, lidt ligesom en pålægsmaskine. Nogle bruger pincetter til at holde vævsprøven med. Jeg bruger pensler.”

2

Gennembrud i gammel sag

For nylig gav en analyse foretaget af Retsgenetisk Afdeling på Retsmedicinsk Institut politiet et gennembrud i en 34 år gammel sag. Næmlig i sagen om Hanne With, der nytårsnat i 1990 blev fundet dræbt af adskillige knivstik i sin lejlighed på Fensmarkgade på Nørrebro. Drabet er gennem årene løbende blevet efterforsket, og i takt med udviklingen i DNA-teknologien har Københavns Politi især koncentreret sig om analyser af DNA-materiale, som er fundet på drabsofferets bukser, og som med meget stor sandsynlighed stammer fra gerningsmanden.

Analysen på Retsmedicinsk Institut påviste, at DNA-materialet stammer fra et nært familiemedlem til en konkret person, hvis DNA findes i politiets DNA-register. På den baggrund kunne Københavns Politi anholde en 53-årig mand og sigte ham for drabet på Hanne With.

KILDE: KØBENHAVNS POLITI.

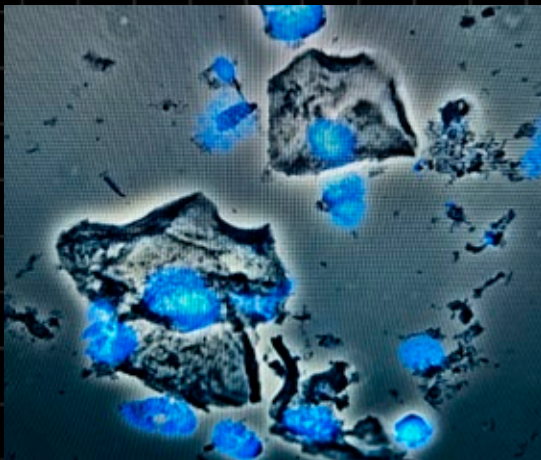
3

4

5

“Og ellers går jeg tit over til obducenten og siger: ‘Vi er enige om, at jeg kigger efter det og det, ikke sandt?’ Den faglighed, man har som bioanalytiker, bliver brugt og respekteret herinde,” konstaterer Nadja Beekhuijzen.

“Det er en flot lyserød farve!”

“Man ville jo typisk kigge efter sæd i og omkring skridtet. Man lærer også efterhånden at spotte pletterne,” siger Rikke Rune Larsen, der har tændt lyset i lokalet igen, så vi alle igen kan se det store, høje metalbord og det specifikke par jeans, der bliver undersøgt. “Der er naturligvis ikke tale om et par rigtige jeans, en rigtig effekt fra politiet, der knytter sig til en reel sag,” understreger hun. “Det her er øvejeans. Det er konstrueret. Men nu viser jeg lige, hvad jeg kunne have gjort, hvis det nu var virkeligt,” siger Rikke Rune Larsen.

Hun bøjer sig ned over bordet iført kittel, mundbind, hånet og handsker. Løfter to pincetter, som hun har i hver sin hånd, og hiver i tøjet med pincetterne. “Vores værnemidler er for at beskytte effekterne mod kontaminering fra os, der håndterer effekterne,” som hun forklarer.

Hun tager en gennemsigtig pose frem, hælder indikatorvæske i, som hun kalder det, putter et filterpapir ned i posen, tager det op igen, presser væsken ud igen. “Vi skal ikke have, at vi kommer til at fortynde de sædspor, der eventuelt er,” siger hun og lægger det forsigtigt på det område, hvor hun tror, hun har spottet en sædplet.

“Nu tegner jeg, så jeg kan finde stedet igen. Og nu skal du så prøve at forestille dig, at det ville vi så også gøre med et stort lagen, hvor vi typisk ville være to kolleger. Her ville vi så bare bruge mange, mange stykker papir,” griner Rikke Rune Larsen.

“Og se så her.” Rikke Rune Larsen sprøjter en basisk væske på filterpapiret, efter at det har ligget på bukserne. En lyserød plet toner frem.

“Det er en flot lyserød farve,” konstaterer Nadja Beekhuijzen, der er tydeligt begej-

6

stret for, helt ekstraordinært, at følge Rikke Rune Larsens arbejde.

“Nemlig. Helt vildt flot farve,” nikker Rikke Rune Larsen.

“Det er så ensbetydende med en positiv screening for sædvæske. Dét, vi ikke kunne se med det blotte øje, og dét, vi ikke var sikre på, selvom vi brugte speciallyset, det kunne den her særlige sporundersøgelse med en indikatorvæske og en basisk fremkaldervæske hjælpe med,” konstaterer Rikke Rune Larsen, der har sager, der går 40 år tilbage.

Vælger aktivt medierne fra

18.000 straffesager. 33.000 effekter. 14.000 referenceprøver (prøver fra identificerede personer, red.). 12.000 faderskabs- eller familiesammenføringssager. 1.200 retslægelige obduktioner (obduktioner ved dødsfald, der kommer til politiets kendskab, red.). 1.000 personundersøgelser. Og gennemsnitligt 40 drab.

Det er nogle af de tal, som Rikke Rune Larsen og Nadja Beekhuijzen forholder sig til hvert eneste år på Retsmedicinsk Institut. Især antallet af personundersøgelser og effekter stiger. “Måske fordi politiet bruger mere DNA i dag. Måske fordi vi bliver bedre og bedre til analysearbejdet,” lyder vurderingen fra de to bioanalytikere.

“Det betyder jo også, at vores arbejde har større og større effekt. Altså at man bedre kan se værdien i vores arbejde i forhold til bevisførelsen,” forklarer Nadja Beekhuijzen.

Drab er ikke de sager, der fylder mest, hverken målt på antal eller tidsforbrug. Men både Nadja Beekhuijzen og Rikke Rune Larsen er inde over undersøgelser og prøver i forbindelse med drabssager. Også dem,

“Sæden er ofte i det hvide område i midten af det lyserøde område, der typisk er sædvæsken. Men det er erfaring, der fortæller mig det.”

Rikke Rune Larsen

5. Rikke Rune Larsen har taget et billede med sin mobiltelefon ned i et flourescensmikroskop, hvor der er speciallys og fasekontrast. Billedet viser sædceller og såkaldt ‘epithelceller’ (samlebetegnelse for de celler, der dækker kroppens indre og ydre overflader, red.), som er retsmedicinsk sporundersøgelse til påvisning af humant sæd.

6. Rikke Rune Larsen lader lyskeglen fra en LUMATEC 400 glide hen over et par jeans. En hvidlig streg lyser ganske svagt op et stykke nede på bukserne. “Det kan være sæd, det her,” forklarer hun.

7. Rikke Rune Larsen ved fra erfaring, at sæden typisk vil ligge inde i det hvide område i midten, hvor det lyserøde fortrinsvis vil bestå af sædvæske.

der indimellem lander på forsiderne af landets aviser.

Noget de to bioanalytikere tackler lidt forskelligt.

“I min hverdag bliver jeg ikke påvirket af sagerne. Men når der er en stor sag, som er oppe i medierne, vælger jeg aktivt medierne fra, så jeg ikke hører om afdøde og familierne og ‘får sat ansigt på’. Vi er jo også underlagt tavshedspligt, så vi taler ikke om det derhjemme. Derfor er det også vigtigt at tale med sine kolleger, hvis der er noget, der påvirker en,” lyder det fra Nadja Beekhuijzen.

“Jeg lukker ikke af for mediasagerne, for ofte arbejder vi med dem, lang tid før de når offentligheden. Men der er sager, der gør indtryk. Sager om små børn, hvor man kan blive bedt om at undersøge, om der er sæd på effekter knyttet til børnene. Det sætter for mange tanker i gang hos mig. Men her kan man altid bede om, at en anden tager undersøgelsen,” fortæller Rikke Rune Larsen.

Et meningsfuldt arbejde

I langt de fleste tilfælde føler hun sig dog langt fra voldsomheden i de sager, hun beskæftiger sig med.

“Jeg er for eksempel aldrig ude ved et gerningssted. Mediesagerne kan jo reelt set bestå af ni sæt vatpinde for mig,” forklarer Rikke Rune Larsen.

Begge er dog enige om, at selvom de ofte “møder ind til triste skæbner og voldsomme historier”, som Nadja Beekhuijzen formulerer det, så føles arbejdet meningsfuldt.

“Det er måske en kliché. Men jeg oplever, at vi er med til at gøre en forskel her,” understreger Rikke Rune Larsen. □

Vidste du, at

• • •

Sædspor har sindssygt meget DNA i forhold til blodpletter?

Det er meget forskelligt, hvor meget DNA en person afgiver?

DNA kan ikke lide beskidte ting? Fx nedbrydes DNA hurtigere i fugtige omgivelser af bakterier og UV-lys fra solen.

Man kan se DNA i mange ting og i længere tid, end man umiddelbart tror.

Svartid?

Nadja Beekhuijzen og Rikke Rune Larsen har normalt en svartid på 14 dage på specialsager og sædelighedssager. Standardsager har seks ugers svartid. Der er dog også dét, der bliver kaldt akutsager. Rikke Rune Larsen kan blive kaldt på arbejde med øjeblikkeligt varsel for at svare på prøver inden for 24 timer.

Hvornår kommer bioanalytikerne i spil?

ET ENKELT, ILLUSTRATIVT EKSEMPEL

Forestil dig en kvinde, der er blevet fundet død i sit hus. Der er tegn på opbrud i huset. Dødsfaldet bliver kategoriseret som mistænkeligt. Hun kommer ind til et ligsyn, der foregår i kølederen på Retsmedicinsk Institut. Her vil der være en læge og en repræsentant fra politiet til stede. Eventuelt en retsmedicinsk tekniker og en sekretær. Politiet giver en briefing. Lægen kigger på sundhedsoplysningerne, vender og drejer liget og ser, om der kan fastslås en døds-måde og en dødsårsag. På grund af sagen og det retsmedicinske ligsyn bliver der foretaget en obduktion. Der bliver foretaget både en udvendig og en indvendig undersøgelse, og der bliver udtaget forskellige relevante prøver; fx til retskemiske undersøgelser for fx narkotika, prøver til retsgenetik; fx negleskrab og diverse aftørringer og vævsprøver til histologi fra alle organer mv.

□ Nadja

“Det er så faktisk først her, jeg begynder at komme i spil. Der er en række standardiserede vævsprøver, som altid bliver taget. Vævsprøverne tages fra top til tå, 26 prøver som standard. Herudover kan der udtages andre vævsprøver, som skifter fra sag til sag. Alle vævsprøver fikseres i formalin i 48 timer, inden de præpareres på en VIP 6AI, indstøbes og til sidst skæres og farves. Og herudover kan der så være andre vævsprøver, hvilket skifter fra afdød til afdød. Hvis der under obduktionen er mistanke om kvælning, kan det være, jeg efterfølgende skal undersøge tungebenet. Det kan man ikke skære i, så her ville jeg være nødt til at afkalke det, så det bliver blødt. Min opgave vil også være at foretage de histologiske vævsfarvninger, så retsmedicineren kan se, om der fx er tegn på opheling i tungebenet, eller om det er et nyt brud. På den måde er mine analyser jo med til at finde ud af, om kvinden er blevet kvækket.”

□ Rikke

“Jeg kører sideløbende med Nadja og kan for eksempel få en række vatpindeaftørringer fra obduktionen, der ligger i effektposer med fx skrab fra negle – en vatpind er inde under alle fem negle på én hånd – vagina, vaginaindang og endetarm. Vi kører det, vi kalder ‘dobbeltbestemmelser’ på alle vores prøver, hvor to prøver fra samme effekt skal give det samme resultat. Det hele skal gerne ende ud i en erklæring med et svar til politiet på fx, ‘hvor sandsynligt er det, at det her spor er et match med den her mulige gerningsmand, som I har bedt om en sammenligning med?’ Vi har en elektronisk tavle på afdelingen, hvor vi hver morgen kan se dagens undersøgelser. Der kan komme alt fra 0 til 100 opgaver ind på en dag. Af alle analyser synes jeg, sæddelsanalysen er mest interessant, hvor du putter en lyseringsbuffer på prøverne, der gør, at de fleste celler lyserer, altså går i stykker. Det, der dog ikke går i stykker i det her trin af analysen, er sædcellerne. Vi kan så skille det, vi kalder ‘restcellefraktionen’, fra, så vi kun har prøven med sædcellerne; dem lyserer vi med det, vi kalder DTT, der bryder sædcellernes membraner, så vi kan ekstrahere DNA’et. Det gør, at vi får en ret tydelig mandeprofil. Det bliver kaldt en sporprofil. Det kan være oplagt i for eksempel voldtægtssager, hvor en prøve kan være en blanding af sekret fra både gerningsmand og voldtægtsoffer. Og så har vi jo også alle beklædningsgenstandene, vi også undersøger for spor.”

Vagtplaner, der er svære at få til at gå op, medarbejdere, der søger væk, og kollegaer, der skal løbe hurtigere og hurtigere, er en efterhånden velkendt problemstilling i det offentlige sundhedsvæsen. Men rundt om i landet bliver der eksperimenteret med at gentænke måden, vi arbejder på. Mød nogle af dem, der har rusket op i de faste rulleplaner og erstattet dem med nye, mere fleksible løsninger.

TEKST / ANNE SOPHIE FLACH

FOTO / LINE BLOCH KLOSTERGAARD OG PRIVATFOTOS

Her bestemmer medarbejderne (næsten) selv, hvornår de møder ind

På Blodprøver og Biokemi på Regionshospitalet i Gødstrup har man erstattet faste vagtplaner med individuelle arbejdsplaner, hvor medarbejderne selv har indflydelse på deres arbejdstid. Om end løsningen ikke er helt billig, har den haft så positive resultater for både arbejdsglæde og rekrutteringen af nye medarbejdere, at ledelsen ikke har planer om at gå tilbage.

“Jeg er på barsel, og jeg vil gerne tilbage til mit arbejde. Men det hænger ikke sammen, så jeg bliver nødt til at sige op.”

Det var meldinger som den, der fik chefbioanalytiker Karina Willemoes til at tænke, at der var behov for at tænke nyt.

Afdelingen for Blodprøver og Biokemi på Regionshospitalet Gødstrup havde allerede store rekrutteringsudfordringer, og oven på en stor flytning i 2022 var det også blevet svært at fastholde medarbejderne.

“At dygtige medarbejdere står der i døren med barnevognen og siger: ‘Jeg kommer ikke tilbage,’ det er bare no-go. Det skal være den yderste konsekvens, at vi ikke kan rumme de unge mennesker i den her afdeling. For dem har vi altså ganske mange af, og dem har vi brug for,” siger Karina Willemoes.

Uro i maven

Det blev klart, at de faste rulleplaner udgjorde en stor del af problemet.

“Jeg kunne jo høre, at medarbejderne lå søvnløse om natten over specifikke vagter. Så der var bytte i vildskab, fordi de næsten konsekvent forsøgte at afsætte vagter, som de ikke kunne få til at gå op med deres privatliv,” forklarer chefbioanalytikerens, der har været leder på afdelingen i 12 år.

“Ja, så vi var faktisk ret interesserede i at høre, hvad de egentlig godt kunne tænke sig. For vi ville være meget kede

DET SIGER DE ANSATTE OM DE INDIVIDUELLE ARBEJDSPLANER

Pernille West Larsen, 30 år
Ansæt siden 2020.

“For mig har det haft stor betydning, at vi har fået individuelle arbejdsplaner. Min mand arbejder om natten, og derfor er jeg ofte alene med vores datter om natten, og det er også mig, der står for at aflevere hende i vuggestue. Med de nye planer har jeg frabedt mig nattevagter og mødetid kl. 7. Det gør, at jeg ikke får så mange af de vagter og derfor ikke skal bruge en masse tid og energi på at få byttet dem.”

Chefbioanalytiker Karina Willemoes (tv.) og overbioanalytiker Else Marie Kinly Nielsen mener, at de nye arbejdsplaner er en del af årsagen til, at samtlige stillinger (115) til bioanalytikere og laboranter pt. er besat i afdelingen.

af at skulle sige farvel til flere,” supplerer afdelingens overbioanalytiker, Else Marie Kinly Nielsen.

Alligevel var det med let svedige håndflader og uro i maven, at afdelingsledelsen sendte et spørgeskema ud til samtlige af afdelingens ansatte med en lang række spørgsmål om alt fra deres foretrukne mødetider til særlige hensyn i forhold til aften- og nattevagter.

“Især vagtplanlæggerne blev helt hvide i øjnene. For de var selvfølgelig bange for, at vi ville få skemaerne retur og ville komme til at stå i en situation, hvor ingen fx ønskede at tage nattevagter og aftenvagter, og det ville vores afdeling ikke kunne leve med,” siger Karina Willemoes og henviser til, at afdelingen skal være bemanded hele døgnet.

Det handler om at gøre sig lækker

Men det var slet ikke det billede, der tegnede sig, da de ansattes svar tikkede ind. Tværtimod viste det sig, at medarbejderne havde vidt forskellige behov og præferencer. Derfor gik arbejdstidsplanlæggerne i gang med at sammensætte skemaerne ud fra alle ansattes ønsker.

“Vi er virkelig glade for, at vi valgte at inddrage medarbejderne. Det er jo dem, det handler om,” siger Else Marie Kinly Nielsen og peger på, at de individuelt tilrettede arbejdsplaner har haft flere positive gevinster. Trivslen er steget, mens sygefraværet er faldet. Pt. er alle 115 stillinger til bioanalytikere og laboranter besat. Og som en ekstra bonus bruger afdelingen medarbejdernes medindflydelse på arbejdsplanerne som et aktiv, når der skal tiltrækkes nye medarbejdere. ⇨

DET SIGER DE ANSATTE OM DE INDIVIDUELLE ARBEJDSPLANER

Lene Laxy Christensen, 25 år
Nyuddannet og ansat pr. 1. januar 2024.

“Det har ikke været den afgørende faktor for, at jeg søgte stillingen, men i fremtiden kan det blive praktisk i forhold til at få tingene til at hænge sammen derhjemme. På nuværende tidspunkt er jeg under oplæring og har derfor ikke haft indflydelse på mødetiderne endnu. Men på sigt betyder det, at jeg kan få de arbejdstider, der passer mig bedst.”

DET SIGER DE ANSATTE OM DE INDIVIDUELLE ARBEJDSPLANER

Katrine Haugaard Hviid, 24 år
Nyuddannet og ansat pr. 1. februar 2024.

“Jeg valgte ikke arbejdspladsen pga. af de individuelle arbejdsplaner, men på baggrund af afdelingens oplæringsplaner. Men det, at jeg får indflydelse på min arbejdstid, betyder, at jeg har tid og overskud som nyuddannet til også at have et “liv” ved siden af mit nye arbejde. På længere sigt tænker jeg også, at det kan være en fordel fx i forhold til børn.”

Mødetider

Dagvagter

KI 7.00
KI 7.30
KI 8.00
KI 9.00
KI 11.00

Aftenvagter

KI 13.00
KI 14.30
KI 15.30
KI 16.00

Nattevagter

KI 22.50
KI 23.15

Om Blodprøver og Biokemi, Regionshospitalet Gødstrup

- Døgnberedskab
- Udfører ca. 10 millioner analyser årligt
- Har målsætning om korte svartider:
 - Rutineprøver: 80 procent inden for 60 min.
 - Livsvigtige prøver: 99 procent inden for 60 min.

KILDE: BLODPRØVER OG BIOKEMI, REGIONSHOSPITALET GØDSTRUP.

DET SIGER DE ANSATTE OM DE INDIVIDUELLE ARBEJDSPLANER

Marion van Leunen, 28 år
Ansats siden 2019.

“Hvor vi førhen brugte meget tid på at bytte vagter, er arbejdsplanen nu tilrettelagt efter den enkeltes behov. Så jeg synes helt klart, det er en forbedring. Jeg er rigtig glad for aften- og nattevagter og har derfor også mange af dem. Det hænger godt sammen med mit privatliv og giver mig mere frihed. Jeg føler, at det er med til at give mig mere energi og lyst til at gå på arbejde, da planen næsten er tilrettelagt efter egne ønsker.”

“Det er jo en fin måde at gøre sig lækker på, kan man sige. Når vi sidder der over for unge mennesker, der fx også har fået tilbudt job i Aarhus, Viborg eller Esbjerg, så betyder det da noget, at vi kan lægge sådan en plan frem og sige: ‘Hvis du kommer og arbejder her hos os, så har vi i øvrigt de her muligheder, hvor man får ret stor indflydelse på sin egen arbejdstid,’” siger Else Marie Kinly Nielsen.

Hun forklarer, at alle får deres ønsker opfyldt. Succeskriteriet er, at det kan lade sig gøre at opfylde medarbejdernes ønsker i 80 procent af tiden for alle.

Det er ikke gratis

Men nogen helt billig løsning er det altså ikke, erkender chefbioanalytiker Karina Willemoes. Alene sidste år brugte afdelingens vagtplanlægger 240 dage, svarende til ti timer pr. ansat, på at få vagtskemaerne med medarbejdernes ønskemødetider til at gå op.

“Det koster virkelig noget på arbejdstidsplanlægning,” siger hun og understreger, at hun alligevel mener, at det er pengene værd.

“Hvis vi gerne vil rekruttere nye og fastholde medarbejdere, så nytter det jo ikke noget, hvis vi gamle hoveder bliver ved med at sige: ‘Hvis du søger job i afdelingen her, så må du bare finde dig i, at du skal have vagter.’ Så kommer vi helt i knæ, fordi vi ikke kan rekruttere nogen, der elsker vagter. Vi har altså også været nødt til at rekruttere nogle af dem, som ikke elsker vagter. Men hvordan kan man så få dem til at elske en afdeling som vores alligevel? Det er man nødt til at forholde sig til,” siger hun. □

Døgnbemandet afdeling indfører firedages arbejdsuge

Både flere kommuner og private virksomheder har de senere år testet det af. Men kan det overhovedet lade sig gøre at indføre firedages arbejdsuge i sundhedsvæsenet? Svaret er ja, hvis man spørger cheffjordemoder Ann Fogsgaard på Regionshospitalet i Gødstrup, der som den første fødeafdeling i landet har taget springet.

Giver det mening at lade medarbejderne på en døgnbemandet hospitalsafdeling med over 3.000 fødsler om året arbejde fire dage om ugen? Det er personalet på fødeafdelingen på Regionshospitalet Gødstrup netop nu ved at teste.

Siden 1. april sidste år har afdelingens ansatte jordemødre, social- og sundhedsassistenter og sygeplejersker på regionshospitalets fødeafdeling haft mulighed for at møde ind fire gange om ugen. Til gengæld er vagterne blevet længere, så medarbejderne nu har nitimersvagter. Det tilbud har næsten halvdelen af dem takket ja til.

“Jeg var meget inspireret af erfaringerne fra det private erhvervsliv og af forskningen på området, hvor man har set flere positive resultater ved firedages arbejdsuge; mindre sygdom, større medarbejdertilfredshed og en større oplevelse af indflydelse på ens arbejde. Så jeg tænkte, at vi måtte kunne oversætte det til fødegangen,” siger cheffjordemoderen.

Fleksibilitet som magnet

Ud over muligheden for at arbejde fire dage om ugen har ledelsen også lanceret flere andre tiltag, der udfordrer det etablerede system med nye initiativer, der skal styrke fleksibiliteten.

Blandt andet har man ansat fire fleksjordemødre, der arbejder 28 timer om ugen, men ansættes for 37 timer. Til gengæld er de ansat til i gennemsnit tre døgn om ugen at kunne blive kaldt ind inden kl. 15, når der er sygdom eller særligt travlt på afdelingen, og derfor kender de ikke tidspunktet for deres vagt på forhånd.

Og så har ledelsen forsøgt at løse det tilbagevendende problem med at få vagtplanen til at gå op i sommerferien ved at tilbyde de ansatte en uges gratis ferie/fri, hvis de holder deres ferie uden for skoleferien. Det sker ad frivillighedens vej og er med til at sikre, at flertallet af dem, der ønsker det, kan få 14 dages sammenhængende fri i skolernes ferie. ⇨

“Mit allervigtigste budskab er egentlig at prøve at være nysgerrig. Og ikke at starte med at sige, at det kan vi ikke, fordi det ikke fungerer for os,” lyder det fra cheffjordemoder Ann Fogsgaard.

FLEKSIBELT ARBEJDSLIV

“Jeg vil bare gerne appellere til, at vi generelt i sundhedsvæsenet bliver en lille smule mere åbne for, at ting måske ikke behøver at være, som de altid har været de sidste 50 år.”

Ann Fogsgaard

Ifølge cheffordemoderen er målet med det hele at styrke trivlsen og dermed fastholde og tiltrække medarbejdere til afdelingen. Og det tyder på, at der er flere gevinster at hente. På knap et år er både sygefraværet og overarbejdet på afdelingen kraftigt reduceret, og medarbejdertrivlsen er steget, viser resultaterne. Men en løsning som en arbejdsuge på fire dage er ikke for alle, og det er også en vigtig læring, understreger Ann Fogsgaard.

“Der er jo fortsat mange ansatte, der ikke har valgt en firedages arbejdsuge. For nogle giver det her rigtig meget mening, fx dem, der har langt til arbejde, der nu pludselig ikke skal turen frem og tilbage fem dage om ugen. For andre er det ikke vejen frem, og det synes jeg, vi skal prøve at lytte til, så vi ikke tvinger samme model ned over alle,” siger hun.

Husk nysgerrigheden

Selvom det kan være svært at lave oversættelsesarbejdet til andre afdelinger med andre faggrupper, er cheffordemoderens opfordring klar.

“Mit allervigtigste budskab er egentlig at prøve at være nysgerrig. Og ikke at starte med at sige, at det kan vi ikke, fordi det ikke fungerer for os,” siger Ann Fogsgaard og argumenterer for, at det bør kunne lade sig gøre at gøre tingene lidt anderledes de fleste steder i sundhedsvæsenet, når det er lykkedes på en fødegang, der aldrig kan lukkes ned, og hvor ekstraordinær travlhed sjældent kan forudsiges.

“Det kan sagtens være, at man vælger en anden metode. Jeg vil bare gerne appellere til, at vi generelt i sundhedsvæsenet bliver en lille smule mere åbne for, at ting måske ikke behøver at være, som de altid har været de sidste 50 år. For vi har et andet arbejdsmarked, og det er vi nødt til at anerkende, hvis vi skal tiltrække en masse sundhedsmedarbejdere,” siger hun. ▣

Få støtte til at styrke fleksibilitet, samarbejde og trivsel

Din arbejdsplads kan nu søge støtte til at afprøve tiltag, som giver mere fleksibilitet, trivsel og samarbejde på tværs. Danske Bioanalytikere inviterer nemlig sammen med Danske Regioner og de øvrige faglige organisationer på sygehusområdet din arbejdsplads med i partnerskabsprojektet “Rette Kompetencer til Rette Opgaver”. I kan søge støtte til forsøg inden for fem udviklingsområder:

- **Tid og rammer for arbejdet**
(fx vagtplanlægning, livsfasevagter, fleksibel arbejdstid/-sted, flekskonto)
- **Teamorganisering om patienten**
(fx bioanalytiker fast på klinisk afdeling, samarbejde mellem klinisk afdeling og laboratorium om tidspunkt for levering af blodprøvesvar)
- **Fælles ansvar og indflydelse**
(fx bioanalytikere og laboranter får selvstyrende handlerum)
- **Ny opgavefordeling**
(fx fra læge til bioanalytiker, fra bioanalytiker til laborant)
- **Håndtering af følelsesmæssigt høje krav**
(fx arbejde med hverdagshandlinger, som skaber psykologisk tryghed).

Søg inden d. 10. april 2024 (fristen kan blive forlænget, hvis der ikke har været ansøgere nok).

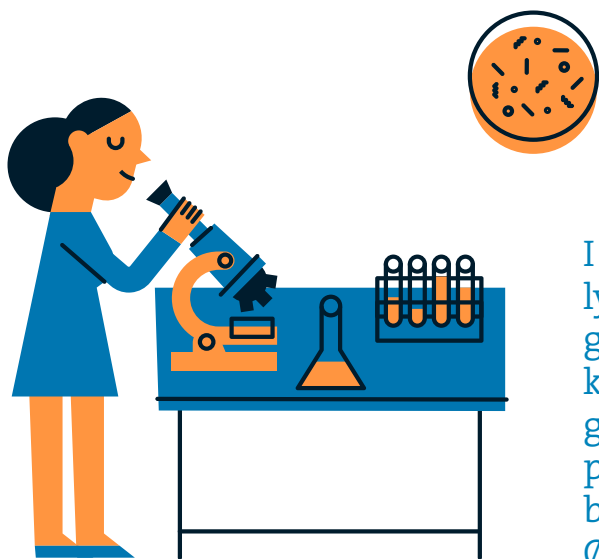
Har du spørgsmål, så kontakt konsulent Christina Grunwald, cgr@dbio.dk.

LÆS MERE HER:

Indlæggelserne er styrtdykket her

- OG DET ER SKET MED HJÆLP FRA BIOANALYTIKERE

TEKST/ANNE SOPHIE FLACH
FOTO/PRIVATFOTO

I et sundhedssamarbejde i Middelfart er det lykkedes at reducere antallet af indlæggelser ganske markant. Det er sket, efter at kommunens akutsygeplejersker har fået grønt lys til at foretage en række målinger på egen hånd uden om en læge, men med to bioanalytikere som tætte sparringspartnere. Økonomi og lovgivning kan dog spænde ben for kommuner, der ønsker at kopiere modellen.

En indlæggelse på sygehuset kan som bekendt være belastende for patienter. Og i nogle tilfælde kunne de måske helt undgås. Det er der i hvert fald en del, der tyder på, hvis man ser på resultaterne af et projekt i Middelfart.

De foreløbige konklusioner viser bl.a. en reduktion i indlæggelser og genindlæggelser. Konkret er antallet af indlæggelser faldet med 30 procent, mens antallet af genindlæggelser er faldet med næsten 61 procent.

Med projektet har akutsygeplejerskerne fået lov til at træffe beslutninger selv fx ved at foretage blodprøver på eget initiativ. Og det var netop i den forbindelse, at bioanalytikere pludselig fik en vigtig funktion i samarbejdet, fortæller Bylgja Brynjarsdóttir, der er den ene af to bioanalytikere, der er knyttet til projektet.

“Det var faktisk sygeplejerskerne, der først tog kontakten til os. De havde alle sammen oplevet at indlægge en patient med lav hæmoglobin,

som ikke havde lav hæmoglobin. Dét syntes de selvfølgelig heller ikke var fedt, og det bekymrede dem, når de havde fået det store ansvar,” fortæller Bylgja Brynjarsdóttir, der til daglig er bioanalytikerunderviser og laboratoriekonsulent ved Bio-kemi og Immunologi på Vejle Sygehus, som hører under Sygehus Lillebælt.

En kold finger

Derfor indgik Middelfart Kommune en aftale med Sygehus Lillebælts klinisk biokemiske afdelinger i Vejle og Kolding om oplæring i korrekt brug af og kvalitetssikring af udstyret. En opgave, der endte hos Bylgja Brynjarsdóttir og hendes kollega.

“I begyndelsen tænkte vi lidt: ‘Hvad kan vi dog lære dem?’, men de tog rigtig godt imod os,” siger Bylgja Brynjarsdóttir og forklarer, at oplæringen i høj grad kom til at handle om at sikre de bedste betingelser, når man fx skal tage blodprøver fra syge patienter, som har ligget i sengen i dagevis.

“I begyndelsen tænkte vi lidt: ‘Hvad kan vi dog lære dem?’, men de tog rigtig godt imod os.”

Bylgja Brynjarsdóttir

“Det kan jo være rigtig svært at få blodet ud af fingrene, fordi de jo måske er kridhvide og ikke har blodomløb i kroppen. Der kunne vi jo forklare, hvor meget det betyder, at man bevæger og varmer fingrene op. Og det havde de sådan set ikke tænkt så meget over. Så det blev til en rigtig fin dialog,” siger hun.

Gummiarm under armen

Samarbejdet med bioanalytikerne er blevet en fast del af rammeaftalen for projektet, og derfor har bioanalytikerne hjulpet til ad flere omgange. Til at begynde med var det i oplæringen af kapillærprøver. Siden hen venøse prøver.

“Så vi tog af sted med tre gummiarme og fik sygeplejerskerne sat ind i teknikken, fordi man jo holder kanylen anderledes, end når man placerer en venflon. Og senere kom de og besøgte os på ambulatoriet, så de også kunne prøve at tage prøverne på rigtige patienter,” forklarer Bylgja Brynjarsdóttir.

Hun tilføjer, at de fortsat bliver tilkaldt, hvis der for eksempel bliver ansat nye sygeplejersker, der skal oplæres, ligesom bioanalytikerne løbende fører tilsyn med POCT- og bedsideudstyr.

Kommuner mangler aftaler

Det er dog langt fra alle kommuner, der har indgået aftaler om kvalitetssikring af diagnostikken i deres akutteam ligesom i Middelfart. Det viser en optælling, Danske Bioanalytikere har gennemført i januar i år.

Ud af de 98 kommuner har 63 kommuner ikke en samarbejdsaftale om kvalitetssikring med en klinisk biokemisk afdeling. Det svarer til 64 procent.

Kontorchef i Center for Sundhed og Ældre i KL Hanne Agerbak er enig i, at kvalitetssikring af blodprøver er et vigtigt parameter, så prøverne kan bruges til at sikre den rette behandling til borgerne. Men hun pointerer samtidig, at der skal følge penge med.

Om projektet

**30 PROCENT FÆRRE INDLÆGGELSER.
61 PROCENT FÆRRE GENINDLÆGGELSER**

Ovenstående reduktioner fremgår af den første evaluering af projektet “Tværsektoriel optimering af diagnostik og behandling af akut sygdom i primærsektoren”. Projektet blev indledt i september 2022 og er et samarbejde mellem akut-sygeplejen i Middelfart Kommune, almen praksis og Sygehus Lillebælt. Her står bioanalytikere fra Klinisk Biokemisk Afdeling for oplæring i brug af patientnært udstyr og den øvrige logistik og kvalitetssikring i forbindelse med den diagnostik, der foregår i borgerens eget hjem eller plejecenter.

“Som det er i dag, ligger ansvaret for blodprøvetagning primært hos regionerne, fordi det er diagnostik. Hvis kommunerne skal varetage blodprøvetagning fremover, er det vigtigt, at der følger økonomi med. Og ikke mindst skal det sikres, at sundhedspersonalet har de nødvendige kompetencer til at udføre opgaven, herunder adgang til den nødvendige regionale understøttelse,” lyder det fra Hanne Agerbak.

Middelfart-projekt skal bredes ud

Ved Sygehus Lillebælt arbejder man dog på at udbrede forsøget i Middelfart, der hidtil primært har været finansieret af sundhedsklyngen Lillebælt, til at komme i regulær drift i Vejle, Kolding og Fredericia og en del af Vejen Kommune, som alle er tilknyttet Sygehus Lillebælt, skriver Dagens Medicin.

Men ifølge afdelingschef for tværsektorielt samarbejde i Region Syddanmark Kurt Æbelø spænder lovgivningen lige nu ben for de planer. For mens

63 af 98

kommuner har endnu ikke et samarbejde med et sygehuslaboratorium om kvalitetssikring af den diagnostik, der foregår tæt på borgerne.

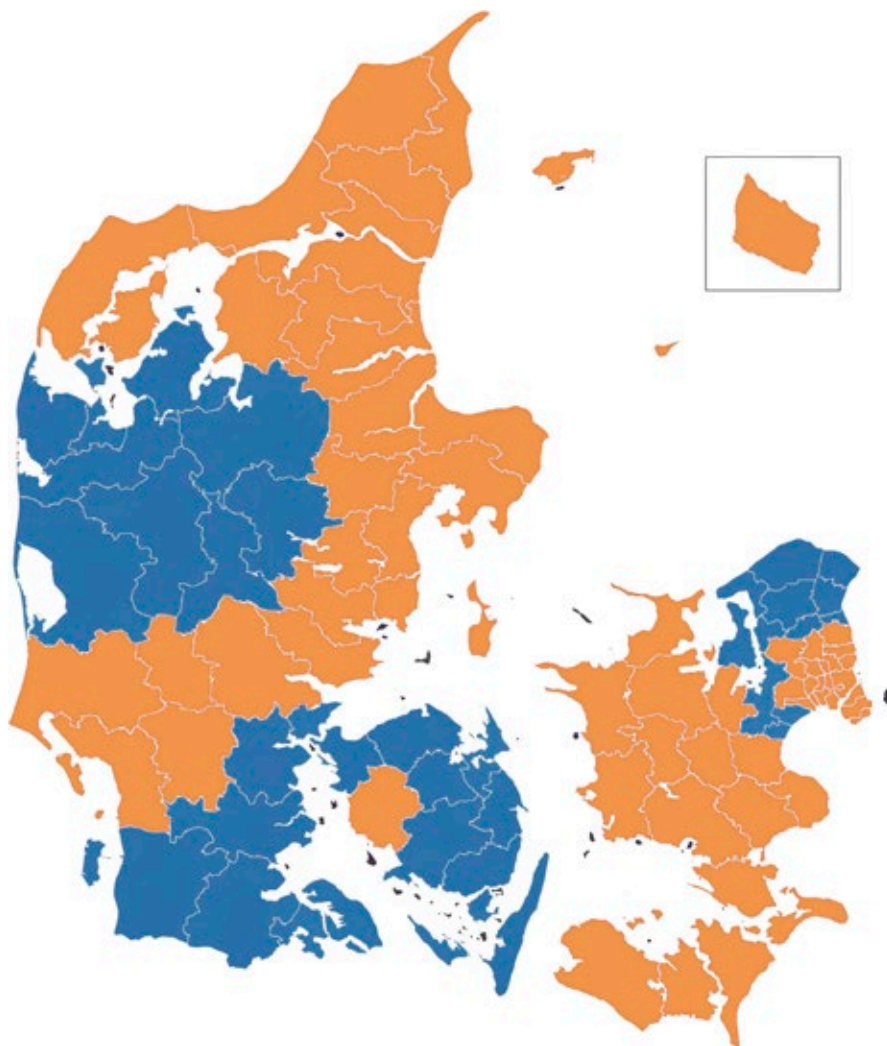

Kommuner med samarbejdsaftale

Kommuner uden samarbejdsaftale

For at få hjælp til at skabe kontakt, kan du kontakte faglig konsulent i Danske Bioanalytikere, Marianne Nielsen, man@dbio.dk.

forsøget i Middelfart er blevet finansieret med klyngemidler, der er øremærket til udvikling, så må midlerne ikke bruges til drift. Og som loven er i dag, må regionerne ikke støtte eller betale for kommunale driftsopgaver.

“Det bremser jo planerne, for i det her tilfælde er det kommunen, der står med den største del af driften. Og selvom færre indlæggelser også sparer kommunerne for penge, så opstår der altså tvivl om, hvordan udgifterne skal fordeles,” siger han.

Derfor håber han, at man blandt andet i forbindelse med Sundhedsstrukturkommissionen, der fremlægger sine konklusioner i løbet af foråret, vil tænke i en løsning, der understøtter initiativer, der er til gavn for patienterne.

“De fleste kan se, at der er store gevinster ved projektet – ikke mindst for patienterne. Og så er det jo ærgerligt, at lovgivningen bremser den positive udvikling. Derfor håber jeg, at der kommer en løsning, så vi kan få bredt projektet ud,” siger Kurt Æbelø. ▣

Anne Krogsøe

Leder af Sygeplejen Distrikt Land og Akutteam, Middelfart Kommune:

“Vi har fået en vej ind til sygehuslaboratoriet. Og telefonen bliver altid taget, når vi har spørgsmål”.

“**V**i er lykkedes med at reducere vores indlæggelser og genindlæggelser i kraft af et tværsektorielt samarbejde, nyt udstyr og en rammedelegation, der betyder, at vi kan foretage målinger i borgerens eget hjem uden at skulle spørge lægen først. Vi kan fx nu også måle væsketal og foretage en leucodiff-tælling.

Vi havde derfor brug for at have en grundig kvalitetssikring af hele processen, og det var vores udviklingssygeplejerske, der fik etableret kontakten til bioanalytikerne på Biokemisk Afdeling i Kolding. Vi har nu en fast aftale med især én bioanalytiker, der i forvejen er underviser og laboratoriekonsulent; hun har derfor erfaring med såvel undervisning som kvalitetssikring af laboratorieudstyr.

Det giver en tryghed, når vi kan være sikre på vores tal og ikke behøver at sende en borger på sygehuset på et forkert grundlag. Og det er rart, at det er en kendt person, og at vi har fået en vej ind til sygehuslaboratoriet. Og telefonen bliver altid taget, når vi har spørgsmål.”

Siham Berrhili

Hvad er dit seneste job?

Jeg har været ansat i Afdeling for Patologi på Herlev Hospital i godt og vel 13 år. Som student var jeg på afdelingen – i både 6. semester og 7. semester – hvor jeg også skrev min bachelor. Jeg havde en god tilknytning til afdelingen, og min yndlingsunderviser og flere andre kollegaer anbefalede, at jeg søgte en stilling.

Har du haft andre funktioner?

Kort tid efter min ansættelse kunne jeg mærke, at der skulle ske noget mere.

Jeg valgte derfor at stille op som arbejdsmiljørepræsentant (AMiR). Med AMiR-rollen og tillid fra min leder og kollegaer åbnede der sig mange muligheder. Jeg fik flere kasketter og uddannelser; grøn ambassadør, kemiagent, hygiejnekoordinator, beredskabsnøgleperson, og så var det bl.a. mig, der tog imod, når der var besøg fra Arbejdstilsynet, når der skulle skrives risikovurderingsrapporter og akkrediteringsinstruktioner om arbejdsmiljøet – og ikke mindst var jeg tovholder for elastiktræningen på afdelingen (initiativet, der blev belønnet med dbio's arbejdsmiljøpris i 2021, red.).

Hvad er dine drømme for fremtiden?

Jeg fik sponsoreret et modul i diplomuddannelsen inden for ledelse af dbio. Og min rolle som AMiR har vækket min interesse for miljø og koordinering. Derfor vil jeg nu bruge mine erfaringer og mange kompetencer på min videre rejse. Mit næste skridt er at prøve noget helt nyt. Jeg undersøger bl.a. en kandidatuddannelse. Mulighederne er jo mange som bioanalytiker, så det er faktisk lidt svært at vælge.

Vil du fortælle om din vej i faget? Kontakt redaktionen, Anne Sophie Flach, asf@dbio.dk, 31 79 82 32.

Skal I vinde

dbio's

PRÆMIE:

10.000 KR.

I 2023 vandt Klinisk Biokemisk Afdeling på Nykøbing Falster Sygehus for at sætte fokus på hverdagstrivsel med små indslag henover hele året.

arbejds-

miljø-

pris?

I DBIO VIL VI GERNE HYLDE ARBEJDSPLADSER, DER HAR SKABT ET BEMÆRKELSVÆRDIGT GODT ARBEJDSMILJØ, OG SOM KAN INSPIRERE ANDRE. I KAN INDSTILLE JERES ARBEJDSPLADS I FORHOLD TIL BÅDE DET FYSISKE OG DET PSYKISKE ARBEJDSMILJØ.

 dbio Danske Bioanalytikere	DEADLINE for indstilling til prisen	PRISKOMITÉ dbio's forretningsudvalg	KONTAKT Konsulent i dbio Sanne Jensen, sje@dbio.dk, tlf. 44 22 32 51, eller næstformand Katja Wienmann Bramm, kwb@dbio.dk, tlf. 44 22 32 31
	8. oktober 2024	UDELING dbio's kongres d. 26.-27. november 2024	

Læs mere på dbio.dk/arbejdsmiljoepriisen

Statsansattes aftale blev rammen for hele OK24

Efter maratonforhandlinger faldt en ny overenskomst for statsansatte på plads med en økonomisk ramme på 8,8 procent over to år og mere fleksibilitet til den enkelte.

Efter flere dages intensive forhandlinger i Finansministeriet landede der søndag d. 11. februar et forlig mellem arbejdsgiverne og fagforeningerne på statens område, hvor dbio er repræsenteret gennem organisationen CO10, hvor dbio-formand Martina Jürs har en plads i bestyrelsen.

“Jeg ved godt, at det ikke er alle, der vil juble over den her aftale, fordi den ikke fuldt ud retter op på det reallønstab, mange har oplevet i de seneste år, men vi er på vej. Ved overenskomstforhandlinger ser man altid fremad, og så kan reguleringsordningen rette noget op bagudrettet i forhold til lønnen i det private, men ikke det hele. Derfor er jeg tilfreds med, at rammen denne gang er højere, end hvad man forventer, at priserne stiger i den kommende periode,” siger formanden for Danske Bioanalytikere, Martina Jürs, og fortsætter:

“Rammen på 8,8 procent over to år ligger over det, vi har forhandlet hjem de sidste par gange, og det er lykkedes at få den største stigning på 5,9 procent mere i løn allerede 1. april 2024.”

Ekstra forhandling i 2025

Parterne har også aftalt en ekstraordinær forhandling ved udgangen af 2025. Forhandlingen skal sikre, at det efterslæb, som de statsansatte kom ind med i OK24 i forhold til den private lønudvikling, senest i slutningen af 2025 bliver udlignet. Hvis der er ubalance, vil den blive udlignet med lønnen i november i 2025.

Der er også aftalt et nyt lønindeks, så lønnen i højere grad følger lønudviklingen i det private.

Overenskomsten vil gælde fra 1. april 2024 til 31. marts 2026 for omkring 190.000 statsansatte, hvis den bliver godkendt af fagforeningerne. Statens forlig kommer til urafstemning blandt alle dbio's statsansatte medlemmer, derefter sender dbio resultatet til CO10, hvor bestyrelsen tager samlet stilling.

Fritvalg til alle og mere barsel til far

I forliget for statsansatte, som gælder blandt andre ansatte i politiet, forsvaret og selvfølgelig allervigtigst bioanalytikere

og laboranter på universiteter, professionshøjskoler og Statens Serum Institut, indgår også en række andre tiltag.

- Bedre vilkår for børnefamilier – tre uger ekstra med fuld løn til fædre, medmødre og adoptanter samt flere uger med fuld løn til solofofædre og tvillingeforfædre.
- Fleksibelt arbejdsliv – medarbejdere får ret til valgfrihed for den del af pensionsbidraget, der overstiger 15 procent, så man kan få det indbetalt til en opsparingsordning i tilknytning til sin kollektive pensionsordning. Opsparingsordningen giver mulighed for finansiering af fx pauser i arbejdslivet.
- Den ansatte får nu også ret til at opspare eksisterende frihed i form af bl.a. afspadsering, overarbejde, merarbejde og den 6. ferieuge over en længere periode. I alt kan der opspareres timer op til tre uger i ordningen, som kan bruges til fleksibelt fravær på enkelt dage eller som mere sammenhængende frihed.

“Jeg er glad for, at staten har taget hul på fritvalgsordning,” siger Martina Jürs, der fortæller, at en fritvalgsordning har været et af bioanalytikernes overenskomstkrav flere gange. ▣

Sygehusansatte får lønstigning, ny opsparingsmulighed og ekstra barsel for fædre og medmødre

En økonomisk ramme på 8,8 procent over to år, nye muligheder for opsparing af frihed, en ekstra lønforhandling i 2025 og forbedring af barsel for fædre og medmødre er nogle af de vigtigste nedslag i den nye overenskomst for sygehusansatte.

“Det er en god aftale,” siger formand Martina Jürs, efter at det generelle forlig om OK24 for regionerne er faldet på plads med en økonomisk ramme på 8,8 procent, hvoraf størstedelen går til lønstigninger.

Lønnen stiger 5,76 procent i år, den største lønstigning på fire procent træder allerede i kraft 1. april 2024, og som noget helt nyt i regionerne kommer der en opsparingskonto. Derudover er der organisationspuljer på to procent, som forhandles senere på ugen. I 2025 er der lønstigninger på 0,77 procent.

“Alle bioanalytikere og laboranter er som minimum sikret en lønstigning på 6,53 procent over de næste to år, og det er en del mere end de 4,32 procent, som vi forventer, priserne stiger med i samme periode, så reallønnen bliver forbedret med det her forlig. Det er et godt resultat,” siger Martina Jürs, der er formand for Danske Bioanalytikere.

Reguleringsordningen, som skal sikre, at lønningerne i det offentlige og private følges nogenlunde ad, giver en del af lønstigningen, skønnet til 1,74 procent pr. 1. oktober 2024.

Parterne er desuden enige om, at balancen mellem lønudviklingen i det offentlige og det private skal genskabes, og derfor har man aftalt en ekstraordinær lønforhandling i slutningen af 2025, som “skal håndtere en eventuel ubalance”. Der er også aftalt et nyt lønindeks, som skal gøre, at lønnen i

det offentlige i højere grad følger lønudviklingen i det private og bliver mere retvisende.

Gennembrud for fleksibilitet

Som et led i at skabe mere fleksibilitet i arbejdslivet er der aftalt en helt ny opsparingskonto.

Det betyder, at man som medarbejder kan opspare op mod 15 dages betalt frihed. Dagene, man opsparer, kommer fra over- og merarbejde samt 6. ferieuge. En opsparingsordning i en eller anden form har været et af bioanalytikernes krav til overenskomstforhandlingerne flere gange.

“Jeg er glad for, at vi nu endelig har fået taget hul på mere fleksibilitet i arbejdslivet i regionerne også,” siger Martina Jürs.

Et andet resultat af forhandlingerne om OK24 er, at fædre, medmødre og adoptanter får tre ugers barsel med fuld løn mere fremover, og samtidig er der også sikret flere ugers lønnet barsel til solo- og tvillingeforældre.

Andre resultater

Af aftalen fremgår det, at et velfungerende samarbejde mellem tillidsrepræsentanter og ledelse er afgørende for attraktive arbejdspladser. Mere konkret er det en del af aftalen, at tillidsrepræsentanter fremover kan mødes med nyansatte i arbejdstiden, for eksempel som en del af introduktionen.

Parterne har også besluttet en æn-

“Jeg er glad for, at vi nu endelig har fået taget hul på mere fleksibilitet i arbejdslivet i regionerne også.”

Martina Jürs

dring af stedtillægget. Konkret betyder det, at dem med det højeste stedtillæg stiger cirka 35 kr. mindre end forventet – om måneden før skat.

I stedet for det særlige tillæg som kompensation for afskaffelsen af store bededag, der blev indført pr. 1. januar 2024, vil man fremadrettet få hævet den særlige feriegodtgørelse.

Afstemning i foråret

Resultatet af OK24 skal i løbet af marts til urafstemning blandt medlemmerne af Danske Bioanalytikere.

Denne gang er det dog sådan, at alle i Forhandlingsfællesskabet stemmer sammen, derfor kan medlemmerne af en fagforening ikke strejke alene. Der bliver et samlet ja eller nej til OK24 i hele Forhandlingsfællesskabet. Det er en del af trepartsaftalen, som blev indgået i efteråret. ■

OK24 PÅ PLADS

Højere startløn til bioanalytikere, tillæg til erfarne og ledere samt vagttillæg fra trepart

Over to år forhøjes værdien af overenskomsten med 8,8 procent. Det meste går til løn til alle, andre dele går til højere løn til nyuddannede bioanalytikere, forøget erfaringstillæg efter 10 år, nye tillæg til ledere. Derudover kan vagtbærende bioanalytikere og laboranter se frem til bedre honorering af vagtarbejde som følge af trepartsaftalen.

- Startlønnen for bioanalytikere bliver 10.650 kr. højere om året.
- Erfaringstillægget for bioanalytikere, laboranter og undervisere efter 10 år stiger med 5.870 kr. årligt.
- Nyt tillæg til ledere for medarbejdere på 19.500 kr. om året.
- En helt ny cheftale, der giver ledere for ledere et tillæg på 14.000 kr. om året, og pensionen hæves til 22 procent.
- Derudover bedre honorering af vagtarbejde som følge af trepartsaftalen.

Det er resultatet af forhandlingerne om organisationspuljen for Danske Bioanalytikere, der er afslutningen på et længere forhandlingsforløb med Danske Regioner om OK24, som samlet giver 8,8 procent over to år. Organisationspuljen udgør 2 procent af den samlede ramme, og kommer ud 1. april 2025.

“Jeg er tilfreds med, at vi er lykkedes med at forhandle midlerne fra organisationspuljen, så det imødekommer flest mulige af medlemmernes krav til OK24. Jeg er særligt glad for, at vi er lykkedes med både at hæve lønnen til de unge bioanalytikere gennem en forhøjet startløn og samtidig give et højere tillæg til dem med 10 års erfaring,” siger Martina Jürs og fortsætter:

“Derudover vil jeg vil gerne fremhæve, at vi denne gang er blevet enige med Danske Regioner om at prioritere lederne, både ved at give et nyt tillæg til ledere for medarbejdere på 19.500 kr. årligt, og som noget helt nyt har vi indgået en cheftale, der blandt andet betyder, at ledere for ledere får et tillæg på 14.000 kr. om året og hævet deres pension til 22 procent fremover.”

Mere til dem med skæve arbejdstider

Udover forliget om den nye overenskomst, er Danske Regioner og fagforeningerne med den samme arbejdstidsaftale på sygehusene, nu også blevet enige om fordelingen af trepartsmidlerne til medarbejdere med vagtarbejde, heriblandt bioanalytikere og laboranter. Dem med over 300 vagttimer per år får et helt nyt tillæg på 11.167 kr. om året for at arbejde på skæve tider, når det er fuldt indfaset 1. januar 2026.

Samtidig forhøjes særydelserne for aften, nat og weekend med 5 procent. På den

måde får alle vagtbærende bioanalytikere og laboranter - også dem med mindre 300 vagttimer årligt - del i midlerne fra treparts-aftalen.

Bedre honorering af vagtarbejde gælder udover bioanalytikere og laboranter også radiografer, jordemødre, social- og sundhedsassistenter, lægesekretærer, sygeplejersker med flere.

“Jeg er glad for, at vi nu endelig får noget fra trepartsaftalen. Samtidig imødekommer vi et markant krav fra dbio's medlemmer, nemlig at dem der arbejder på skæve tider, bliver kompenseret ekstra for det at gå på arbejde, når andre har fri,” siger Martina Jürs med henvisning til kravindsamlingen i foråret 2023, hvor mange netop stillede krav om bedre honorering af vagtarbejde.

Martina Jürs tilføjer, at pengene til de nye og forhøjede vagttillæg kommer fra treparts-aftalen, som fagbevægelsen, arbejdsgiverne og regeringen indgik i sidste år, og er udover resultatet fra overenskomsten. Med andre ord er pengene til vagttillæg oveni den økonomiske ramme for OK24 på 8,8 procent over to år.

Arbejdstid var også på bordet

Som et led i at skabe mere fleksibilitet i arbejdslivet har Forhandlingsfællesskabet og Danske Regioner aftalt en helt ny opsparingskonto, hvor man som ansat i regionerne kan opspare op mod 15 dages betalt frihed.

“Der er gode takter i forhold til arbejdstid, men desværre er arbejdsgiverne ikke meget for at lave konkrete forbedringer lige nu og her. Opsparingsordningen er dog et gennembrud i regionerne, som jeg glæder mig over,” siger bioanalytikerformand Martina Jürs.

Man har også drøftet omklædning, og parterne er enige om, “rammerne for udlevering af tjenestedragter og omklædning skal tilrettelægges hensigtsmæssigt”, og skal drøftes lokalt i MED-udvalget. ▣

Bemærk, at artiklerne har været bragt på dbio.dk i løbet af februar, men er genoptrykt i fagbladet for at give et samlet overblik over resultaterne af forhandlingerne.

OK24 - helt kort

Økonomisk ramme: En ny overenskomst (OK24) for bioanalytikere og laboranter i regionerne er blevet indgået med en økonomisk ramme på 8,8 procent over to år.

Organisationspulje: Forhandlingerne om organisationspuljen resulterede i prioritering af højere løn til unge, større tillæg for erfarne, samt nye tillæg til ledere.

Særlige tillæg: Startlønnen for bioanalytikere stiger med 10.650 kr. om året, og erfaringstillægget til bioanalytikere, laboranter og undervisere efter 10 år øges med 5.870 kr. årligt. Ledere for medarbejdere får et nyt tillæg på 19.500 per år. Ledere for ledere får et årligt tillæg på 14.000 kr.

Pension: Ledere for ledere får hævet deres pension til 22 procent.

Vagttillæg fra trepart: Bioanalytikere og laboranter med over 300 vagttimer per år får et helt nyt tillæg på 931 kr. om måneden/11.167 kr. om året for at arbejde på skæve tider, når det er fuldt indfaset 1. januar 2026. Særydelserne for aften, nat og weekend hæves med 5 procent. Begge dele er oveni OK24.

Arbejdstid: Der er opnået en aftale om en ny opsparingskonto, der tillader opsparing af op til 15 dages frihed.

Andre forbedringer: Ud over lønforhøjelser inkluderer aftalen også forbedringer i lønnet barsel for fædre og medmødre plus mere lønnet barsel til solo- og tvillingeforældre.

Fra skraldespandsfedt til lægemiddel

Efter en fedtsugning bliver fedtet normalt kasseret. Men hvor andre ser affald, ser Center for Gen- og Celleterapi muligheder.

AF:

CAMILLA HIMMELSTRUP HOLM

Bioanalytiker, Center for Gen- og Celleterapi, Blodbank og Immunologi, Aarhus Universitetshospital.

KIRSTEN RØNN BUNDEGAARD

Bioanalytiker, Center for Gen- og Celleterapi, Blodbank og Immunologi, Aarhus Universitetshospital.

Center for Gen- og Celleterapi ved Blodbank og Immunologi, Aarhus Universitetshospital, arbejder vi med at fremstille stamcelleprodukter til kliniske forsøg. Som bioanalytiker er hovedopgaven selve fremstillingsarbejdet med stort fokus på renheden af både arbejdsprocesser og det færdige produkt. Vi arbejder på tværs af faggrupper for at få et klinisk projekt fra en idé til et produkt, der kan anvendes til patienter. Vores mål er at kunne udvikle et stamcellebaseret lægemiddel, der kan være til gavn for patientgrupper, der i dag er svære at behandle.

Hvem er vi?

Center for Gen- og Celleterapi er nyetableret, og er Danmarks første af slagsen. Målet med centeret er at gøre celleterapi mere tilgængelig. Vi tilbyder en samlet pakke, hvor vi varetager processen omkring godkendelse og igangsættelse af kliniske projekter, vi fremstiller GMP-godkendte celleprodukter til patientbehandling, og vi tilbyder faglig sparring til forskere med interesse for området. Pt. er vi tre bioanalytikere og otte akademikere. Som bioanalytikere er vores primære rolle at stå for produktionen af celleprodukterne. Herunder bl.a. validering af udstyr, lokaler og processer.

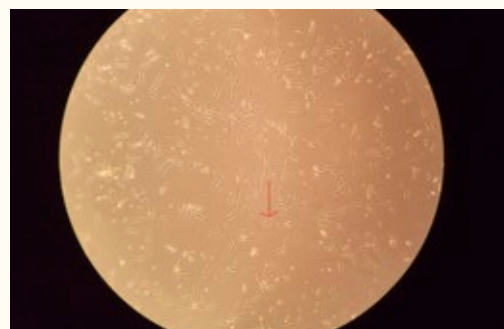
Mesenkymale stamceller til behandling

Mesenkymale stamceller er multipotente stamceller, hvilket betyder, at de kan differentiere til forskellige typer væv, herunder brusk, knogle og fedt. Viden om mesenkymale stamceller og deres effekt er hele tiden under udvikling, men det er veletableret, at de har reparerende og immunregulerende effekter. De kan stimulere cellereparation og celledeling, hæmme celledød, stimulere dannelsen af nye blodkar og virke antiinflammatorisk.

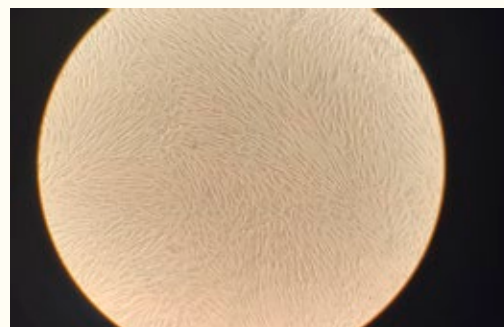
Mesenkymale stamceller findes ikke kun i knoglemarven, men er til stede i de fleste væv. Det gør dem mere tilgængelige, idet man kan bruge mindre invasive indgreb, når der skal anskaffes materiale at isolere fra. I vores arbejde isolerer vi cellerne fra suspenderet fedt, der udtages ved fedtsugning. Behandling med

stamceller kan enten være autolog eller allogen, afhængigt af om cellerne kommer fra patienten selv eller en donor. Hvad der vælges, varierer, alt efter hvilket projekt vi er i gang med.

Aktuelt arbejder vi på to kliniske projekter. I det ene får patienter med slidigt i ryggen en injektion af autologe stamceller. Håbet med projektet er at genoprette diskusvævet mellem ryghvirvlerne, så degeneration af diskus bremses eller helt stoppes. I det andet projekt behandler vi patienter med colitis ulcerosa, der er en kronisk betændelsestilstand i tyktarmen. I dette projekt er formålet at reducere graden af slimhindeinflammation ved at give injektioner af allogene stamceller forskellige steder i tarmen.

I mikroskopet kan morfologien af de mesenkymale stamceller ses. Ved pilen ses et fint eksempel på en enkeltliggende tenformet stamcelle. Samtidig med at morfologien tjekkes, rystes dyrkningsflasken let for at se, om cellerne sidder fast til bunden.

I takt med at cellerne deler sig, vil de ligge tættere og tættere. Når de ligger helt tæt som her, er de klar til at blive høstet og nedfrosset.

FAGLIG

Fra fedt til stamceller

Processen starter med, at patienten eller donoren får foretaget en fedtsugning. Fedtet suges op i en sprøjte, som vi modtager i laboratoriet. Herefter foregår alt arbejdet i et renrum for at sikre, at produktet ikke kontamineres.

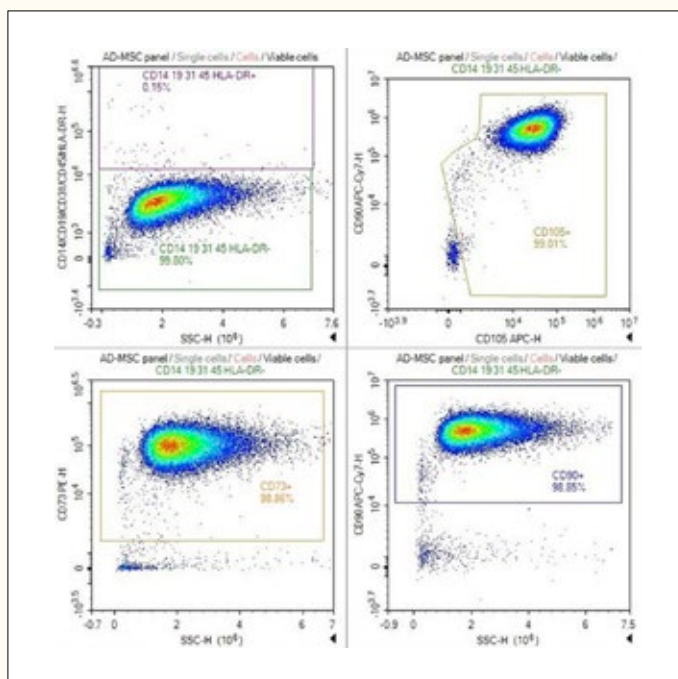
I renrummet isolerer vi stamcellerne fra fedtet. Stamcellerne overføres til en dyrkningsflaske med et vækstmedie og inkuberes, til de har delt sig til mange celler. Herefter fordeles disse celler ud i flere flasker, så de får et større areal at vokse på. Når vi vurderer, at der er nok celler i flaskerne, høster vi dem og fryser dem ned i cryotubes. Hele processen tager ca. halvanden uge. Sideløbende med dyrkningen af cellerne udføres en del it-registrering. Det er vigtigt ift. Sporbarhed, og så produktet kan udleveres korrekt.

Dyrkningsflasker i inkubator, hvor stamcellerne vokser og deler sig.

For at produktet kan anvendes, skal det overholde bestemte frigivelseskriterier. Et af dem er cellernes morfologi, som vi skal vurdere, hver gang vi håndterer dem. De skal være tenformede og kunne sætte sig fast til dyrkningsflasken.

Når cellerne er høstet, skal der udføres frigivelsesanalyser, ved at der skal laves karakteristik af cellerne. Det er en flowanalyse, hvor vi undersøger, om cellerne har de positive overflademærkører (CD105, CD73, CD90), en mesenkymal stamcelle skal have. Vi undersøger også for nogle negative overflademærkører (CD14, CD19, CD31, CD45, HLA-DR), som cellerne ikke skal have. Celler med de markører er ikke stamceller og må højst udgøre 2 % af det færdige produkt. Derudover udtager vi prøver til mycoplasma, endotoxin og sterilitetstest for at teste produktets renhed.

Her ses et udklip af karakteristikanalysen for nogle høstede stamceller. Den første graf viser, at de negative overflademærkører kun sidder på 0,15 % af cellerne. De tre næste er for hver sin positive markør og findes alle på over 98 % af cellerne.

Når alle frigivelsesanalyser er udført og godkendt, frigives produktet. Klinikerne sender os en rekvisition med data på den patient, de ønsker at give celler. Cellerne skal optøes og vaskes, inden de er klar til brug. Dette foregår også i vores renrum. Vi gør en sprøjte klar med den volumen og koncentration af celler, som er defineret til det pågældende kliniske forsøg. Sprøjten afleverer vi på den afdeling, hvor cellerne skal gives til patienten. Herefter skal produktet injiceres fx i tarmen inden for 4 timer.

Renhed og kontamineringsrisiko under produktion

Da processerne i forbindelse med produktionen ikke foregår i et lukket system, er det altafgørende, at vi har styr på renheden i alle aspekter af processen. Derfor udføres arbejdet i et klassificeret renrum. Renrum klassificeres i forskellige renhedsklasser, hvor klasse A er det reneste. Renhedsklasse A kan kun opnås i en LAF-bænk. Der er krav til, hvor mange partikler der må være i luften i de forskellige renhedsklasser, og hvor mange mikroorganismer der må være i rummet. Det renrum, vi har, er klassificeret som AiB. AiB betyder, at en LAF-bænk er placeret i et klasse B-rum, og det er dermed det reneste rum, man kan arbejde i.

Omklædning

For at komme ind i vores produktionslokale skal vi sluses ind gennem to forskellige sluser, hvor renhedsgraden stiger for hver sluse. Før vi går ind i slusesystemet, skal vi fjerne vores makeup og udføre håndhygiejne. Hvis man bærer briller, skal de vaskes i sterilt vand.

I den første sluse tager vi vores kittel af, udfører igen håndhygiejne, ifører os renrumsundertøj og tager håret og sterile handsker på. I den næste sluse iklæder vi os en renrumsdragt, mundbind og et ekstra sæt sterile handsker. Det er vigtigt, at vi

ikke kontaminerer ydersiden af dragten, mens vi iklæder os den, så vi må kun røre på indersiden.

Hygiejmonitorering

Hver gang vi udfører en proces i LAF-bænken, skal vi monitorere hygiejnen. Det gøres ved at have en partikeltæller ved siden af arbejdsområdet. Den fungerer som en lille støvsuger, der suger en kontrolleret mængde luft ind og tæller, hvor mange partikler der er. Vi har også to agarplader til at stå tæt ved vores arbejdsområde under hele processen. De sendes til dyrkning på mikrobiologisk afdeling, så vi kan se, om der har været mikroorganismer i LAF-bænken. Vi afslutter hver proces med at tage aftryk på agarplader af vores handsker og fra dragtens ærmer. Disse sendes ligeledes til dyrkning. Herved kan vi se, om der er risiko for, at vi har overført mikroorganismer til produktet.

Forskning

Ud over at producere celleprodukter deltager vi også i diverse afprøvninger i forbindelse med planlægningen af forskellige projekter. Vi er blandt andet i gang med et omfattende opbevaringsforsøg, hvor vi undersøger, hvor længe stamcellerne kan holde sig, når de opbevares ved forskellige temperaturer. Vi tør en cryotube med celler op efter fastsatte tidsintervaller og måler bl.a., hvor mange levende celler der er tilbage, og om de stadig er funktionelle. Til sidst udsår vi cellerne i en flaske med vækstmedie for at se, om de stadig er i stand til at vokse og dele sig, og om de har den rigtige morfologi. Dermed kan vi se, under hvilke forhold stamcellerne har det bedst, og hvor lang tid man kan have et produkt opbevaret.

En tværfaglig hverdag

I Center for Gen- og Celleterapi arbejder mange forskellige faggrupper sammen. Blandt andet molekylærmedicinere, bioteknologiingeniører, læger og bioanalytikere. Vi har et rigtig godt samarbejde med de akademikere, der er ansat i centeret. Vi byder ind med meget forskellige kompetencer og supplerer hinanden godt. Akademikerne har masser af gode idéer til ting, vi kan prøve af, og har ansvaret for at få de kliniske projekter godkendt og finansieret. Som bioanalytikere sørger vi for at få sat tingene i system og omsætte projekternes visioner til praksis. Vi oplever, at der er stor respekt omkring vores kompetencer som bioanalytikere.

Fremtiden

Vores igangværende projekter er på forskningsstadiet. Det vil forhåbentlig vise sig, at behandlingen med de mesenky-male stamceller har en gavnlig effekt for patienterne og kan implementeres som en standardbehandling til de forskellige patientgrupper. Der er stor interesse for vores center, og mange klinikere står i kø for at få deres projekter sat i søen. Blandt andet vil klinikere fra ortopædkirurgisk afdeling undersøge, om mesenky-male stamceller kan lindre eller kurere slidgigt i knæet, klinikere fra nyremedicinsk afdeling vil undersøge, om cellerne kan dæmpe immunforsvaret og hindre afstødning efter nyretransplantation, og klinikere fra kræftafdelingen vil undersøge, om cellerne kan reparere væv med stråleskader efter kræftbehandling. Vi håber, at Center for Gen- og Celleterapi med tiden vokser sig meget større! ▣

Arbejdsuniformen i renrum er noget mere omstændelig end en standardhospitalskittel. På billedet ses den grønne renrumsdragt, de blå renrumsstøvler, maske, handsker og hårnæ. Dette er dog kun toppen af isbjerget. Under er et sæt langærmet renrumsundertøj, et ekstra sæt handsker og to par sokker. Det tager omkring 15 min. at blive fuldt omklædt og kræver både præcision og balance.

Arbejdet i LAF-bænken kræver rolige bevægelser, og at man undgår at række ind over cellerne eller råvarer, der ikke har låg på. Vi sørger for at opstille vores arbejdsplads i LAF-bænken, så vi arbejder fra urent til rent. Vi holder utensilier og affaldsbeholder i den ene ende og råvarer og det færdige produkt i den anden med arbejdsområdet i midten. På begge sider af arbejdsområdet er en nedfaldsplade placeret (se røde pile) til at opsamle eventuelle mikroorganismer, og i toppen af billedet kan indsugningen til partikeltælleren ses (grøn pil).

DET FORSKER DE I

Christina Kjær

Bioanalytiker, MSc i medicinal- og molekylærbiologi, ph.d. i neurovidenskab.
Lektor ved bioanalytikeruddannelsen, Københavns Professionshøjskole.

Titel på forskningsprojekt

Transkriptomanalyse i medicinsk intraktabel mesial temporal lobe epilepsi.

1

Hvad handler projektet om?

Formålet med min forskning er at identificere differentielt udtrykte gener associeret med medicinsk intraktabel mesial temporal lobe epilepsi (mTLE), samt at identificere og validere potentielt nye lægemiddelmål iblandt dem. Sekundært at undersøge præanalytiske faktorer indflydelse på mRNA-udbytte og kvalitet.

2

Hvorfor er det relevant/interessant at forske i?

mTLE er en af de hyppigst forekommende hjernekredsløbsforstyrrelser. Tilstanden er karakteriseret ved tilbagevendende anfald og er invaliderende for patienterne. På trods af intensiv forskning bliver ~ 30 % af mTLE-patienterne ikke anfaldsfri med eksisterende antianfaldsmedicin. Det er et stort klinisk problem. Der er derfor behov for identifikation af nye molekylære mål for lægemidler. Første skridt på vejen mod bedre behandling er karakterisering af, hvad der gør patienterne særlige. En metode til dette er transkriptomanalyse, hvor antallet af mRNA-transkripter for samtlige 20.000 proteinkodende gener sammenlignes mellem anfaldgenererende og ikkeanfaldgenererende hjernevæv.

3

Hvilken metode anvender du?

En liste af statistisk signifikant differentielt udtrykte gener mellem vævene blev identificeret via transkriptomanalyse af et eksisterende mTLE microarray datasæt og et mTLE RNA-sekventerings datasæt, vi selv genererede fra hjernevæv opsamlet under epilepsikirurgiske indgreb på medicinsk intraktable mTLE patienter på Rigshospitalet (1). Topkandidat lægemiddelmål fra listen blev identificeret via bioinformatisk analyse og blev efterfølgende forsøgt valideret via et ekspressionsforsøg. Ekspressionsforsøget anvendte mRNA og protein isoleret fra hippocampus og temporal lobe neocortex fra henholdsvis mTLE-patienter og kontrolindivider til henholdsvis kvantitativ polymerase kædereaktion (qPCR), protein immunoblots og immunhistokemisk analyse. Præanalytiske faktorer indflydelse på mRNA-udbytte og -kvalitet blev undersøgt for følgende betingelser: Tiden før opsamling, vævsstykkets størrelse, vævsopsamlingsmetoden og RNA-isolationsmetoden.

4

Er du alene i arbejdet eller samarbejder du med andre forskere?

Projektet er udført i samarbejde med bl.a. professor Lars Juhl Jen-

sen, professor og overlæge Jens Peter Gøtze, professor og overlæge Lars H. Pinborg, forskningschef David Woldbye og seniorforsker Lasse K. Bak. Bioanalytikerne Louise Pedersen, Pernille Søs Hovgaard Jensen og Maja Johansen har bidraget væsentligt til projektet.

5

Foreløbige resultater

Resultaterne fra min forskning har givet ny indsigt om differentielt udtrykte gener associeret med medicinsk intraktabel mTLE. Særligt viser studierne identifikation af 3,040 mTLE-signifikante, differentielt udtrykte gener (1), og at CACNB3- β 3 subenheden i spændingsafhængige Ca²⁺kanaler kan være et potentielt nyt lægemiddelmål i mTLE (2). Kvaliteten af mRNA oprenset fra hjernevæv viste sig at være stort set upåvirket af præanalytiske faktorer (3). Perspektivet i at kunne udelade opsamlingsmedie er af stor praktisk og økonomisk betydning for genomisk medicinske afdelinger og andre laboratorier, der udfører rutinemæssige RNA-ekspressionsanalyser.

6

Hvornår er projektet færdigt?

Projektet blev foreløbigt afsluttet den 8. december 2023, da jeg forsvarede min ph.d.

1) Kjær et al. Transcriptome analysis in patients with temporal lobe epilepsy. Brain. 2019 Oct 1; 142(10):E55

2) Kjær et al. Differential expression of the β 3 subunit in Voltage-gated Ca²⁺ channel in mesial temporal lobe epilepsy. Molecular Neurobiology. 2023 June; 60(10):5755-5769

3) Jensen, Johansen, Bak, Jensen & Kjær. Yield and integrity of RNA from brain samples are largely unaffected by pre-analytical procedures. Neurochemical Research. 2020 Nov; 10.1007/s11064-020-03183-z

Kontrollér at Phadia™ Systems fungerer korrekt med

IMMUNO-TROL FEIA til Phadia™ Systems

Unik for
ThermoFisher
Phadia™

Anvendes som
ordinære
patientprøver

ISO 15189
fremhæver
uafhængig
kvalitetskontrol

Multiparametre kontroller

IMMUNO-TROL FEIA tilbyder kontrol af 28 parametre:

	dsDNA	U1-RNP	SmDp	Ro52	Ro60 (SS-A)	La (SS-B)	CENP	Sci-70S	Jo-1	Rib-P	Cardiolipin IgG	β2 GPI IgG	Cardiolipin IgM	β2 GPI IgM	CCP	RF IgM	TPO	TG	TSH-R*	MPO	PR3	GBM	Celikey IgG	Glialin DP IgG	Celikey IgA	Glialin DP IgA	ASCA IgA	ASCA IgG
CONNECTIVE 1 FEIA	■	■	■	■	■	■																						
CONNECTIVE 2 FEIA							■	■	■	■																		
APS IgG FEIA											■	■																
APS IgM FEIA													■	■														
RHEUMA FEIA															■	■												
THYRO FEIA																	■	■	■									
VASCULITIS FEIA																				■	■	■						
CELIAC IgG FEIA																							■	■				
CELIAC IgA FEIA																									■	■		
ASCA FEIA																											■	■

PETRISKÅLEN

Bliv klogere på, hvordan politik, strategi og meninger dannes i Danske Bioanalytikere

HB-mødet
den 6.-7.
februar 2024

FOTO / ADOBE STOCK

STYRK FÆLLESSKABET:

Danske Bioanalytikeres vej mod en stærkere fremtid

Med afsæt i fem kongresforslag om organisering har en projektgruppe i Danske Bioanalytikere igennem længere tid arbejdet med at kortlægge, hvordan foreningen bliver endnu bedre til at organisere medlemmer i fremtiden, og hvordan foreningen sikrer, at de, der allerede er med i dag, bliver ved med at være stolte over og tilfredse med at være medlemmer af dbio. Projektet er nu afsluttet, og HB blev præsenteret for de vigtigste konklusioner under overskriften "Styrk fællesskabet: Danske Bioanalytikeres vej mod en stærkere fremtid". En vigtig konklusion fra projektet er, at både tillids- og arbejdsmiljørepræsentanter og deres tilstedeværelse betyder rigtig meget på tværs af de undersøgte grupper. Derudover konkluderede projektgruppen, at hvis man ønsker at øge organiseringsgraden, så skal man have endnu mere fokus på de yngre bioanalytikere - både de studerende og nyuddannede. På den baggrund kom projektgruppen med flere anbefalinger. Fra HB-medlem Trine Rasmussen lød reaktionen oven på gennemgangen bl.a.: "Det er supervigtigt, at unge har noget at spejle sig i. Det skal vi da helt klart være bedre til at tænke ind i dbio."

KONGRESSEN KONGRESSEN KONGRESSEN KONGRESSEN KONGRESSEN 2024

Til november afholder Danske Bioanalytikere kongres i Kolding. Under overskriften "Sammen for en stærkere fremtid" besluttede HB, at temaet for kongressen skal være, hvem dbio skal være i fremtiden. HB drøftede også kongresbudgettet, og hvilke indtægtsmuligheder der skal arbejdes videre på. HB havde flere forslag til poster, man kan se på for at finde besparelser. Det blev dog understreget, at eventuelle besparelser ikke bør gå ud over den service, medlemmerne forventer af foreningen.

HOVEDBESTYRELSENS BERETNING SOM FAGBLAD

Forud for kongressen udgiver Danske Bioanalytikere HB's beretning for kongresperioden 2021-2024. Beretningen får ligesom tidligere år form som et fagblad, der udkommer i oktober. På mødet prioriterede HB-medlemmerne, hvilke historier fra perioden der skal indgå i beretningsbladet.

TO ANSÆTTelser PÅ SAMME AFDELING?

HB blev orienteret om udfaldet i en principiel sag om flere ansættelser, som dbio har fået medhold i. Sagen udspringer af en uenighed med Danske Regioner om, hvorvidt fem allerede fuldtidsansatte bioanalytikere på Regionshospitalet Randers kunne ansættes som timelønnede tilkalddevikarer på samme afdeling i et forskningsprojekt. I den konkrete sag var medarbejderne ansat til at arbejde på deres egen afdeling i begge ansættelsesforhold. På den baggrund har Danske Regioner erkendt, at de ikke kunne ansættes som timelønnede tilkalddevikarer.

OK24-STATUS

HB blev orienteret om seneste nyt i OK24-forhandlingerne. Der var stor frustration i HB over, at der angiveligt bliver lækket informationer til pressen, som gør, at dbio ikke når at informere medlemmerne, før pressen bringer hovedpointer fra de igangværende forhandlinger. Derfor vedtog HB, at dbio skulle sende en mail ud til medlemmerne på statens område om, at vi beklager, at vi ikke kan nå at informere dem, inden de kan læse om forhandlingerne i pressen.

Evaluering af Lægedage

Danske Bioanalytikere har de seneste ti år haft en stand på "Lægedage" for at synliggøre muligheden for at ansætte bioanalytikere i lægepraksis. Ifølge deltagerne har udbyttet de senere år dog været meget begrænset. Derfor blev det besluttet, at foreningen ikke vil deltage med en stand i år. I stedet vil HB nedsætte en arbejdsgruppe, der skal udtænke en ny strategi for almen praksis.

Skal bioanalytikerne have forbeholdt virksomhedsområde?

Lovforslaget, der giver sygeplejerskerne forbeholdt virksomhedsområde, er vedtaget, og dbio afventer nu bekendtgørelsen, som udspecificerer det. Det har givet HB anledning til at overveje, om det kan være en indgang til, at dbio arbejder for et forbeholdt virksomhedsområde til bioanalytikere.

For når det er bioanalytikere, som skal oplære sygeplejersker og kvalitetssikre blodprøvetagningen både i kommuner og nu også på hospitaler, så er det slående, at de ikke har forbeholdt virksomhedsområde, lød argumentet. HB tilkendegav derfor, at dbio kan gå videre med at undersøge mulighederne for at få forbeholdt virksomhedsområde for faggruppen.

SPØRGESKEMA I SPAMFILTER?

dbio udsendte i januar et spørgeskema til alle medlemmer om ergonomisk arbejdsmiljø – ensidigt, gentaget arbejde. Baggrunden for udsendelsen var det beslutningsforslag, som Enhedslisten har fremsat i Folketinget om at anerkende frisørers og bioanalytikeres skader i bevægelsesapparatet som arbejdsskader. I den forbindelse er flere HB-medlemmer blevet gjort opmærksomme på, at spørgeskemaet beklageligvis er endt i spamfilteret hos nogle medlemmer. Alligevel har mere end 25 procent af alle medlemmerne deltaget i undersøgelsen, hvilket næstformand Katja Wienmann Bramm vurderede var en flot svarprocent for den type undersøgelser.

EN GRØN IDÉ

Artikelserie med konkrete ideer og tiltag til, hvordan bioanalytikere og laboranter kan være med til at gøre verden lidt mere grøn eller i hvert fald lidt mindre sort. Skriv til journalist Niels C. Jensen, ncj@dbio.dk, hvis du har en grøn idé. De allerbedste ideer er konkrete lavpraktiske tiltag, som andre kan lære af og bruge på deres egen arbejdsplads.

TEKST /
NIELS C. JENSEN,
DIGITAL REDAKTØR
OG JOURNALIST

FOTO /
SHUTTERSTOCK

“Der går lidt meget kål i den, men det handler også om vaner”

På Sygehus Lillebælt er man i gang med den grønne omstilling, men det er ikke altid lige nemt, fortæller fællestillidsrepræsentant for bioanalytikerne på Vejle Sygehus, der peger på en grøn kantine som en udfordring, mens genbrug af overskudsvarme er “for fedt”.

Der er lavthængende frugter, og så er der bælgrugter. Sådan kan man – måske – opsummere en række grønne tiltag på Sygehus Lillebælt i Vejle.

I hvert fald er nogle grønne tiltag nemmere for medarbejderne end andre. Et projekt, der er sket i ret stor ubemærkethed, er, at man nu udnytter overskudsvarmen fra 39 fryserne med vævsprøver og blodprøver til at opvarme et auditorium, konferencecenter, motionscenter og to etager med kontorlokaler. Det gavner klimaet og har skåret 65.000 kr. af varmeregningen.

“Det er for fedt, at vi kan genbruge varmen og spare på strømmen. For vi vil rigtig gerne være grønne, så grønne som muligt,” siger Birgit Lindholm Jensen, der er fællestillidsrepræsentant for bioanalytikerne på Sygehus Lillebælt i Vejle, og som er meget begejstret over, at man ikke længere fyrer for gråspurvne.

Grøn kantinemat skal glide ned

Samtidig pointerer Birgit Lindholm Jensen også, at genbrug af overskudsvarme er et af de nemmere tiltag, mens andre grønne initiativer på sygehuset kræver væsentligt mere af medarbejderne, og derfor også har lidt sværere ved at glide ned.

Et eksempel er menuen i hospitalets kantine, som har indført en langt mere grøn menu med mindre kød og flere bønner og linser, hvilket har skabt stor debat og modstand.

“Der går lidt meget kål i den. Og det er ikke alle, der er lige tilfredse med, at der ikke er så meget kød i kantinen, men jeg tror også, det handler om, at vi skal vænne os til det,” siger Birgit Lindholm Jensen.

Har nået mål syv år før tid

Kantinen på Sygehus Lillebælt har også rykket hurtigt. Faktisk har den nået regionens klimamål syv år før tid.

I 2022 satte Region Syddanmark som mål at reducere sit CO₂-aftryk med 35 procent inden 2030. Det mål har køkkenet på Sygehus Lillebælt allerede nået. Så nu har det sat et nyt mål.

“Vi står ikke stille,” siger cheføkonoma Charlotte Ancker til spørgsmålet om, hvad der skal ske med klimaindsatsen i køkkenet, nu hvor klimamålet er nået hele syv år før tid. Foreløbigt er det nye mål at opnå en yderligere reduktion på fem procent i 2024, så man får skåret 40 procent ned i forhold til 2019-niveauet.

Spørgsmålet er så, om medarbejderne og kunderne i kantinen kan følge med. Fællestillidsrepræsentanten for bioanalytikerne er fortrøstningsfuld.

“Det handler jo også om nye vaner, og der er jo faktisk mange vegetarretter, der smager rigtig godt,” siger Birgit Lindholm Jensen. ▣

Overdragelse af barselsorlov

Spørgsmål:

Jeg har hørt, at man kan overdrage barselsorlov til barnets bedsteforælder. Er det rigtigt?

Svar:

Ja, det er rigtigt, at man i nogle situationer kan overdrage barselsorlov til fx barnets bedsteforælder.

Udgangspunktet efter barselsloven er, at det alene er den retlige forælder – dvs. mor, far/medmor eller en adoptant, der har ret til fravær og dagpenge.

Ligesom det alene er denne personkreds, der har ret til løn efter overenskomsterne.

Nye rettigheder fra 1. januar 2024

Fra den 1. januar 2024 blev det dog muligt for soloforældre at overdrage den del af barselsorloven, der ikke er øremærket, til et nærtstående familiemedlem. Herudover blev der mulighed for at overdrage til "sociale forældre".

Det er en betingelse, at barnet er født eller modtaget 1. januar 2024 eller senere.

Overdragelser fra soloforældre til nærtstående

Ved soloforældre forstås familier, hvor der alene er én retlig forælder.

Det er:

- Hvor mor har valgt at få barnet alene ved assisteret reproduktion.
- Den ene forælder er død.
- Barnet er adopteret af en enlig adoptant.
- Barnets mor er en surrogatmor, der efter lovgivningen i fødselslandet ikke anses for forælder til barnet.

Nærtstående er:

- Egne forældre eller søskende over 18 år.
- Hvis den ene forælder er død, er der også mulighed for at overdrage orlovsuger til den afdødes forældre eller søskende over 18 år.

ILLUSTRATION / SHUTTERSTOCK

Hvor meget kan overdrages?

Både solofædre og solomødre har ret til at holde op til 46 ugers orlov med barselsdagpenge.

Hvis barnet er født den 1. januar 2024 eller senere, kan soloforælderen overdrage den ikke øremærkede del af orloven med barselsdagpenge til et nærtstående familiemedlem.

Hvis solomoren er lønmodtager, kan der overdrages op til 27 ugers orlov med barselsdagpenge.

Hvis solofaren er lønmodtager, kan der overdrages op til 35 ugers orlov.

Både den soloforælder, der overdrager orloven, og den nærtstående, der får overdraget orlov, skal opfylde de almindelige krav i barselsloven for at få ret til barselsdagpenge, og orloven skal som udgangspunkt holdes, inden barnet fylder ét år.

Overdragelse til sociale forældre

Sociale forældre er:

- Den retlige forælders ægtefælle.
- Den retlige forælders samlevende, som har levet i et ægteskabslignende forhold med forælderen i mindst to år.
- En kendt donor, der er tiltænkt en forældre lignende relation til barnet, men som ikke er barnets forælder.
- Den kendte donors ægtefælle eller samlevende med en forældre lignende relation til barnet, men som ikke er barnets forælder.

Fra den 1. januar 2024 blev der også mulighed for, at barnets to retlige forældre kan dele en del af orloven med sociale forældre.

Også her er det en betingelse, at barnet er født eller modtaget 1. januar 2024 eller senere.

De uger, der kan overdrages, er de uger, der ikke er øremærkede.

Sociale forældre, der får overdraget orlov fra retlige forældre, skal opfylde de almindelige krav i barselsloven for at få ret til barselsdagpenge. Det er derimod ikke et krav, at den, der overdrager orlov, opfylder beskæftigelseskravet. Orloven skal som udgangspunkt holdes, inden barnet fylder ét år.

Bestemmelsen kaldes i daglig tale "LGTB +-bestemmelsen", da den særligt har haft til formål at forbedre vilkårene for LGBT+-familier, men den har et bredere anvendelsesområde.

Hvad med lønretten?

Barselsloven siger alene noget om retten til fravær med barselsdagpenge.

Retten til løn under barselsorlov findes i overenskomsterne.

På nuværende tidspunkt er der ikke i de overenskomster, dbio har indgået, knyttet en lønret til de uger, der kan overdrages til sociale forældre eller nærtstående. ▣

Differentialdiagnostik for vaginose!

VAGINAL PANEL REALTIME PCR KIT

- *Gardnerella vaginalis* (GV)
- *Lactobacillus spp.* (LB)
- *Atopobium vaginae* (AV)
- *Trichomonas vaginalis* (TV)
- *Candida glabrata* (CG)
- *Candida spp.* (CSPP)
- *Candida albicans* (CA)
- *Candida krusei* (CK)

- Inkluderer endogen kontrol
- Prædispenseret format
- Automatisk tolkning af resultatet
- Kan køres på de fleste qPCR-platforme

